

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Податкові інструменти забезпечення реалізації фінансової політики держави за матеріалами ТОВ «Автолідер», м. Хмельницький

Рівень вищої освіти бакалавр

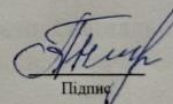
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

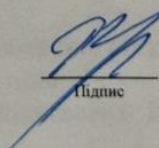
КВРФБС 021237.01.02.00

Виконала студентка IV курсу, група ФБСз-21-1
Шифр

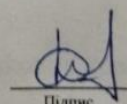
Анастасія ГОРВАТ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. екон. наук, доцент
Науковий ступінь, учене звання

Олександр ФРАДИНСЬКИЙ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

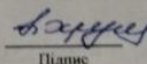
Нормоконтролер

Юна ВОЦЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Назва

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

19.06 2025

Дата

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Шифр і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Ніла Хрущ*

10 02 2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Горват Анастасії Петрівни

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи: Податкові інструменти забезпечення реалізації фінансової політики держави за матеріалами ТОВ «Автолідер», м. Хмельницький

Керівник роботи Фрадинський Олександр Анатолійович, канд. екон. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 № 23 (додаток № 5)

2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність ТОВ «Автолідер»

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретичні основи дослідження фінансової політики

2 Аналітико-практичні аспекти застосування податкових інструментів у механізмі реалізації фінансової політики в Україні

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Етапи реалізації фінансової політики держави

2. Номінальний ВВП України, доходи Зведеного бюджету та надходження податків за період 2022-2024 рр.

3. Структура податкових надходжень у Зведеному бюджеті України у 2022-2024 роках

4. Надходження основних видів обов'язкових платежів до Зведеного бюджету України за період 2022-2023 рр.

5. Динаміка фінансових ресурсів ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

6. Фінансові результати діяльності ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

7. Динаміка нарахування та сплати обов'язкових платежів на ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

8. Динаміка податкового навантаження (загального і за непрямими податками) ТОВ «Автолідер» у 2022-24 роках

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

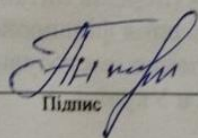
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	<i>Виконано</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	<i>Виконано</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	<i>Виконано</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025	<i>Виконано</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	<i>Виконано</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	

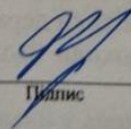
Студент

Підпис

Анастасія ГОРВАТ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Олександр ФРАДИНСЬКИЙ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент: Анастасія Горват

Керівник: Олександр Фрадинський, к.е.н, доцент, старший науковий співробітник

Тема роботи: Податкові інструменти забезпечення реалізації фінансової політики держави за матеріалами ТОВ «Автолідер», м. Хмельницький

Ключові слова: податки, податкові інструменти, податкова система, принципи оподаткування, податкові ставки, фінансова політика, фінансові ресурси.

Мета роботи: поглиблення теоретичних і практичних підходів до організації використання податкових інструментів як одного із важелів формування фінансової політики в Україні.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є фінансова політика в Україні.

Предмет дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо вдосконалення податкових інструментів реалізації фінансової політики в Україні.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки: проаналізовано погляди науковців на сутність поняття «фінансова політика», визначено її економічний сутність, типи та інструменти реалізації. Зроблено висновки про безальтернативність податкових важелів мобілізації доходів до бюджетної системи держави та надважливе значення податків у сфері регулювання економічних процесів, проаналізовано існуючі тенденції у сфері застосування податкових інструментів в Україні.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку: були запропоновані напрями реформування податкової інструментів реалізації фінансової політики в Україні.

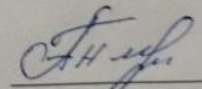
Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 62 сторінка друкованого тексту. Робота містить 9 таблиць, 18 рисунків та 9 додатків. Список використаних джерел налічує 41 найменування.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 07.06.2025

Дата захисту кваліфікаційної роботи 18.06.2025

Студент Анастасія ГОРВАТ

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Зміст

Вступ	5
1 Теоретичні основи дослідження фінансової політики	7
1.1 Фінансова політика держави: сутність, ланки та принципи реалізації	7
1.2 Податкові інструменти в системі здійснення фінансової політики	17
2 Аналітико-практичні аспекти застосування податкових інструментів у механізмі реалізації фінансової політики в Україні	26
2.1 Аналіз прикладного використання податкових інструментів у 2022-2024 роках	26
2.2 Напрями удосконалення податкових інструментів на прикладі ТОВ «Автолідер», м. Хмельницький	37
Висновки	54
Список використаних джерел	59
Додатки	63

Вступ

Сучасний стан нашої держави характеризується несприятливою соціально-економічною ситуацією, обумовленою збройною агресією на українські східні та південні регіони. Така ситуація чинить колосальний тиск на стан державних фінансів України та обумовлює основні напрямки реалізації її фінансової політики. У зв'язку із цим, особливої гостроти набувають питання підвищення ефективності реалізації фінансової політики у нашій державі. Враховуючи це, фінансова політика держави має бути гнучкою у питаннях вирішення конкретних завдань розвитку суспільства, своєчасно змінюючи засоби організації фінансових зв'язків, розподілу фінансових ресурсів. Особливого значення за цих умов набуває питання здійснення оподаткування, як інструмента фінансової політики, що забезпечує перерозподіл новоствореної вартості між регіонами України, галузями її економіки та соціальними групами.

Проблематика вивчення фінансової політики та її інструментарію завжди перебувала у пріоритеті наукових пошуків вітчизняних економістів, серед яких варта відзначити доробок В. Андрущенка, В. Вишневського, В. Дем'янишина, Т. Єфименко, І. Крисоватого, І. Лютого, І. Луніної, В. Опаріна, В. Федосова, І. Чугунова тощо. Однак, незважаючи на значний обсяг наукових напрацювань, залишається малорозробленим питання застосування інструментарію фінансової політики за умов воєнного стану в Україні.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних і практичних підходів до організації використання податкових інструментів як одного із важелів формування фінансової політики в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність, ланки та принципи реалізації фінансової політики;
- дослідити теоретичні та практичні аспекти застосування податкових інструментів у контексті реалізації фінансової політики;
- проаналізувати сучасний стан використання податкових інструментів в Україні;

– окреслити напрями удосконалення податкових інструментів в існуючих вітчизняних реаліях.

Об’єктом кваліфікаційної роботи є фінансова політика в Україні.

Предмет дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо вдосконалення податкових інструментів реалізації фінансової політики в Україні.

Методи дослідження. У процесі здійснення дослідження знайшли своє застосування загальнонаукові методи аналізу та синтезу для визначення сутності, принципів та інструментарію фінансової політики, а також для вивчення оподаткування, як одного із головних інструментів фінансової політики; табличний та графічний – для узагальнення основних показників діяльності ТОВ «Автолідер»; абстрактно-логічний метод – для формування висновків щодо реалізації фінансової політики у державі та застосування оподаткування у ході цього процесу.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у тому, що наведені у ній пропозиції та розрахунки можуть бути застосовані в процесі вдосконалення фінансової політики в Україні у розрізі застосування оподаткування як одного із надважливих інструментів реалізації фінансової політики держави.

Інформаційну базу дослідження формують нормативно-правові та законодавчі акти України з питань реалізації фінансової політики; річні звіти про діяльність Державної податкової служби України; монографії, підручники, посібники та наукові статті вітчизняних вчених; інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 62 сторінка друкованого тексту. Робота містить 9 таблиць, 18 рисунків та 9 додатків. Список використаних джерел налічує 41 найменування.

1 Теоретичні основи дослідження фінансової політики

1.1 Фінансова політика держави: сутність, ланки та принципи реалізації

Вплив фінансів на економічний та соціальний розвиток суспільства здійснюється через фінансову політику, яка є складовою економічну політику держави. Фінансова політика – це конкретний результат та кінцева мета управління фінансами. Від того, наскільки успішно реалізується фінансова політика на практиці, залежить ступінь впливу фінансів на економічний розвиток суспільства. Головна мета фінансової політики – максимальна акумуляція фінансових ресурсів держави та їхнє ефективне використання.

Для того, щоб розкрити проблематику поняття «фінансова політика», слід з'ясувати, що означає, власне, саме слова «політика». Політика є словом давньогрецького походження та передає собою поняття самоуправління в полісі (тогочасному грецькому місті-державі), державні та суспільні функції, мистецтво управління людською спільнотою. Тобто, є одним із напрямків людської активності, який спрямований на реалізацією цілей та інтересів, що мають на меті регулювання різнорівневих відносин між суспільними групами, народами й державами.

А як відомо, політична діяльність будь-якої держави відображається на усіх аспектах її діяльності, в тому числі і на економіці та фінансах. Ще у XVII столітті Вільям Петті порівнявши рівень економічного розвитку тогочасних Великобританії та Франції акцентував свою увагу на визначальній ролі публічних фінансах у цьому питанні [8, с. 160].

Держава розробляє свою фінансову політику та проводить законодавче регулювання фінансових відносин на мікро- та макрорівнях. В базу державного регулювання покладено певну концепцію фінансової політики. Витоки теперішньої фінансової політики знаходяться в економічних зарубіжних концепціях економістів XVIII – початку XX ст. Адам Сміт (1723-1790 рр.), а за

ним і Давид Рікардо (1772-1823 рр.) дали власну характеристику фінансовим категоріям, через призму витрат та доходів держави. Вони відстоювали думку, що весь чи майже весь державний дохід, сформований за рахунок податків і зборів витрачається непродуктивно. У зв'язку із цим, державні витрати обмежують можливості накопичення капіталу та збільшення національного доходу. А, отже, робився висновок про необхідності зниження податків.

Вимоги про обмеження державного втручання в економіку та зменшення рівня державних витрат відповідали тогочасній практиці. До 20-х років ХХ століття у централізованих грошових фондах держави акумулювалося приблизно, до 15% ВВП. Проте, з плином часу, суми державних витрат стали збільшуватися, а реальні процеси, що відбувалися в суспільстві, вже не могли саморегулюватися ринком. Величина сукупного попиту, створюваного ринком, не забезпечував достатньої зайнятості населення. Першим, хто це помітив, був німецький економіст Адольф Вагнер. Він розділив економіку на два сектори – приватний і державний та сформулював закон зростаючої державної активності. Вагнер вважав, що фінанси можуть використовуватись державою для досягнення справедливості у розподілі багатства та доходів в країні.

В основі фінансової концепції Дж. Кейнса, яка з'явилася після «Великої депресії», було покладено теорію «Ефективного попиту». Кейнс став автором принципово нової теорії фінансів, яка була спрямована на регулювання економіки в умовах монополізації виробництва. Державні витрати розглядалися ним як основний важіль втручання держави в циклічний розвиток економіки та інструмент подолання криз. Збільшення рівня державних витрати, на думку Дж. М. Кейнса, повинно було сприяти зростанню національного доходу та досягненню рівня повної зайнятості в суспільстві.

Неокейнсіанці доповнили теорію Дж. Кейнса, запровадивши в науковий оборот термін «керовані стабілізатори», тобто постійно змінювані податкові заходи країни, відповідно до нових економічних умов. Велику популярність за кордоном отримали наукові праці таких послідовників Дж. Кейнс як А. Лернер та Е. Хансен. Лернер писав про формування активної бюджетно-фіскальної системи, цільової підтримки певного обсягу державних витрат, регульованого

залежно від потреб спільноти. Наукові погляди Хансена базувалися на ідеї «вбудованих стабілізаторів», він наголошував на необхідності створення такої системи, яка б могла реагувати на зміни в економіці в автоматичному режимі та нівелювати її коливання.

В один час із теоріями неокейнсіанців у післявоєнні роки (особливо з середини 50-х років ХХ століття) активізувалися неокласичні теорії, які пропагували ідеї вільного підприємництва при обмежені рівня державного регулювання. Теоретики неокласичної школи (Р. Слоу, Дж. Кенрік в США; А. Роббінс і Дж. Мід в Великобританії), відстоювали головний принцип невтручання держави в економіку, ратували за скорочення загальної величини державних витрат, одночасно переглянувши їхню структуру, шляхом підвищення частки витрат на науку і освіту. Особлива увага була приділена інвестиціям в «людський капітал» із одночасним зниженням загального рівня оподаткування та досягненням бездефіцитного бюджету, тобто проповідував принцип «здорових фінансів».

Таким чином, фінансова політика, як один із видів суспільної діяльності, завжди розглядається як поєднання певних державних цілей і заходів щодо їх досягнення у фінансовій системі. Звідси і випливає основна мета здійснення фінансової політики – фінансове забезпечення діяльності уряду, його спроможності досягнути визначених цілей і завдань. У фаховій літературі можна натрапити на різноманітні підходи щодо визначення сутності фінансової політики, її систематизації, підходів до класифікації, інструментарію, методів практичної реалізації.

Фінансова політика – це поєднання державних заходів, спрямованих на ефективну мобілізацію фінансових ресурсів, їх перерозподіл та використання з метою реалізації державою своїх функцій та створення умов для розвитку економічних відносин. В фаховій літературі можна зустріти десятки визначень цього поняття, серед яких основними є [15, с. 52]:

– складова частина державної економічної політики; сукупність заходів держави пов'язаних із організацією та використанням фінансових ресурсів для виконання своїх функцій і завдань, яка проявляється у системі форм та методів

аккумуляції фінансових ресурсів; їх подальший розподіл між верствами та соціальними групами суспільства, галузями економіки та регіонами країни; відображається у фінансовому законодавстві, в структурі державних доходів та витрат;

- механізм ефективного перерозподілу фінансових ресурсів шляхом формування та використання централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів;

- концентрований вираз фінансів; головні напрями діяльності держави у сфері використання фінансів;

- інструмент вірного та оптимального поєднання централізованого та демократичного управління розподілом та використанням фінансових ресурсів;

- сукупність дій держави, щодо стабілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та використання для виконання державних функцій;

- діяльність держави щодо використання фінансів, яке направлене на зміцнення свого потенціалу – економічного, військового, соціального та екологічного;

- поєднання цілеспрямованих заходів держави у сфері управління фінансами, яка має на меті визначення найбільш ефективних заходів для формування фінансової основи реалізації економічної політики країни;

- сукупність заходів, направлених для підвищення обсягу і ефективності використання фінансових ресурсів економіки країни.

Обов'язково слід наголосити на тому, що фінансова політика тісно пов'язана з державною економічною політикою. Враховуючи цю обставину, серед дослідників теоретичних основ фінансової політики, висловлюється бачення щодо ролі, значення і місця фінансової політики в системі державного управління через взаємодію з економічною політикою, а саме виділення двох підходів:

- розуміння фінансової політики як складової частини економічної політики держави;

– трактування фінансової політики як незалежної складової від економічної компоненти політики держав. Думки з приводу розгляду фінансової політики незалежно від економічної формують питання передумов та основ такої незалежності, а також інструментарію здійснення обох видів політик.

Та кореляція, яка проходить в ринкових відносинах країни, стратегії економічного розвитку – автоматично знаходить своє відображення в характері фінансової політики такого державного утворення. Маючи на меті ефективну взаємодію усіх складових фінансової політики держави слід враховувати об’єктивні та суб’єктивні фактори, а також зовнішні та внутрішні чинники соціально-економічного розвитку країни, до яких, в першу чергу, слід віднести: стан економіки, рівень інфляції, інвестиційна привабливість, стабільність фінансової системи, зовнішні фактори тощо. На рисунку 1.1. наведено зміст фінансової політики

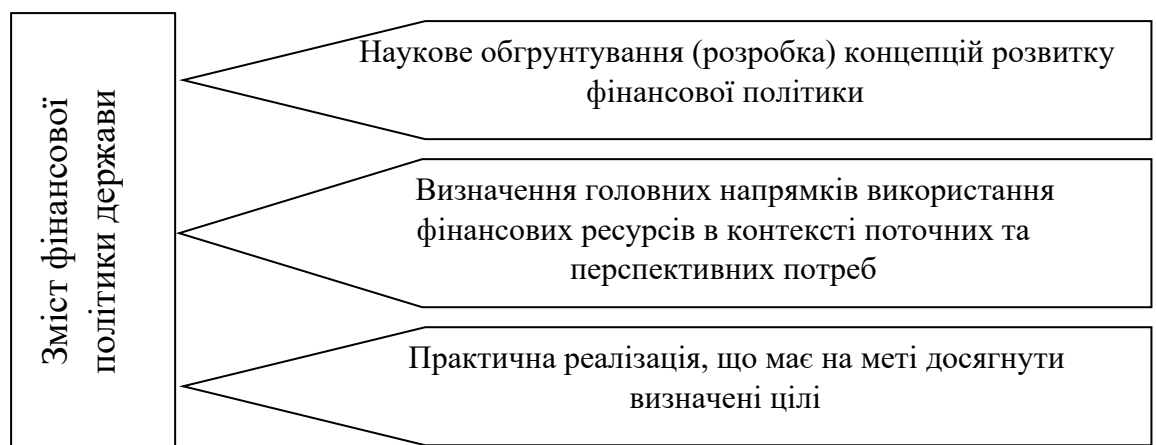

Рисунок 1.1 – Характеристика змісту фінансової політики

Джерело : побудовано автором на основі [33]

Держава, при розробці фінансової політики має враховувати не лише свої бажання та наміри, а й низку об’єктивних факторів, таких як історичні особливості розвитку держави, дія економічних законів, зовнішні та внутрішні політичні чинники. При цьому, вона повинна забезпечити побудову раціональної структури фінансової системи, ефективне функціонування фінансового механізму, можливість створення фінансових та матеріальних

резервів тощо. Основні етапи втілення фінансової політики на практиці відображено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Етапи реалізації фінансової політики держави

Етап	Характеристика етапу
Етап 1	Аналізується дія об'єктивних економічних законів, вивчаються потреби суспільства, проводиться оцінка розвитку економічної активності держави, досліджується вплив на суспільство зовнішніх та внутрішніх політичних факторів. На основі отриманих результатів визначаються загальні тенденції розвитку фінансових відносин у державі та суспільстві.
Етап 2	Проходить розробка визначених заходів щодо підвищення ефективності функціонування фінансового механізму та найбільш доцільної мобілізації фінансових ресурсів держави. Виявляються резерви та окреслюються основні напрямки використання фінансових ресурсів у поточний період та на перспективу. Здійснюється розробка конкретної фінансової політики, окреслюється тактика та стратегія розвитку фінансових відносин в державі та суспільстві.
Етап 3	Здійснюються заплановані заходи, реалізуються практичні дії, направлені на досягнення поставлених цілей та завдань фінансової політики.

Джерело : побудовано автором на основі [30]

На основі узагальнення наукового доробку з питань формування та реалізації фінансової політики можна виділити її основні цілі:

– підвищення обсягу та ефективності використання фінансових ресурсів, яке має велике значення для контролю впливу фінансової політики на економіку. Відмова від урахування підвищення ефективності використання фінансових ресурсів при розробці та проведенні фінансової політики може

призвести до неефективного використання коштів, зменшення джерел задоволення економічних і соціальних потреб суспільства, що постійно зростають;

– оздоровлення і структурна перебудова економіки: збільшення загальному обсязі виробництва частки галузей другої групи, зменшення непродуктивних витрат, підвищення ефективності грошового обігу, й у перспективі відновлення укріплення курсу національної грошової одиниці;

– досягнення кращого рівня життя суспільства на основі розвитку галузей промислового виробництва та сільського господарства. Соціальний вектор розвитку фінансової політики реалізується в отриманні можливостей збільшення фінансових ресурсів, спрямованих на зростання добробуту народу. Рівень життя населення асоціюється тепер як величина, що оцінює ступінь вдосконалення виробництва, напрямок та структуру використання фінансових ресурсів.

Держава реалізує власну фінансову політику на стратегічному та тактичному рівнях управління. Враховуючи цю особливість, розрізняють фінансову стратегію та фінансову тактику.

Фінансова стратегія держави представляє собою комплекс визначених стратегічних цілей розвитку фінансових відносин в країні та стратегічних заходів, направлених на їх досягнення і акцентованих на тривалий період розвитку макроекономічних процесів в системі економічних відносин держави.

Фінансова тактика держави – це поєднання способів і форм організації фінансових відносин в межах реалізації фінансової стратегії, які планується реалізувати у короткостроковому періоді. Практична реалізація фінансової тактики базується на вчасній зміні способів та форм організації фінансових відносин, які відповідають економічними потребами суспільства у короткостроковому періоді. Реалізація фінансової тактики проводиться у межах прийнятого державного бюджету на поточний рік. Враховуючи конкретні завдання фінансової політики, виділяють три її основні види: стимулююча

політика (або політика економічного зростання); стабілізаційна політика; стримуюча політика (або політика обмеження ділової активності).

Процес реалізації фінансової політики неможливо уявити без її складових ланок, або елементів чи інструментів. Вони є основою ефективного управління централізованими фінансовими ресурсами країни. Їх узгоджена і комплексна взаємодія гарантує забезпечення сталого економічного розвитку, фінансової стабільності і добробуту населення. Основні ланки фінансової політики наведені на рисунку 1.2.

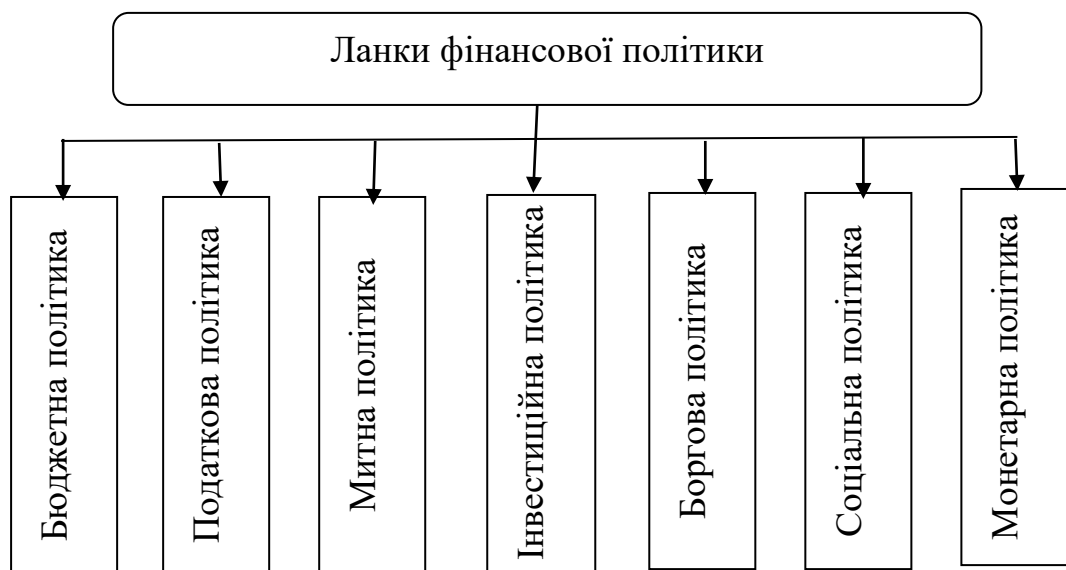

Рисунок 1.2 – Ланки фінансової політики

Джерело : побудовано автором на основі [33]

Бюджетна політика – сукупність заходів органів законодавчої та виконавчої влади, що направлені на регулювання бюджетних відносин з метою забезпечення політичних, економічних, соціальних інтересів держави та суспільства.

Податкова політика – сукупність взаємопов’язаних цілеспрямованих правових дій органів державної влади та управління в сфері оподаткування. Вона тісно пов’язана з бюджетною політикою держави. А головними інструментами податкової політики є: види податків і способи їх справляння, податкові ставки, визначення переліку платників податків та об’єктів оподаткування, податкові пільги.

Митна політика – система заходів, які використовує держава з метою регламентації митного оподаткування стосовно товарів, робіт чи послуг, що переміщуються через митний кордон та проходять відповідні митні формальності.

Інвестиційна політика – сукупність правил та інструментів державного регулювання інвестицій; є складовою частиною макроекономічної політики; направлена на залучення та ефективне використання інвестиційних ресурсів, що, у свою чергу, переслідує забезпечення економічного зростання та розвитку.

Боргова політика – визначає загальні підходи до управління державним боргом, механізм залученням кредитних ресурсів та особливості їх погашення. Головна мета полягає в формуванні балансу між потребами держави у фінансових ресурсах та можливостями їх отримання на оптимальних умовах, зменшення боргового навантаження на економіку країни та забезпечення її фінансової стабільності.

Соціальна політика – направлена на забезпечення добробуту громадян, зменшення рівня нерівності, підтримку соціально вразливих суспільних груп. Фінансові ресурси використовуються державою для здійснення програм соціального захисту, регулювання ринку праці та фінансування заходів у сфері охорони здоров'я, соціального і пенсійного забезпечення.

Монетарна політика – складовий елемент єдиної державної макроекономічної політики, який має на меті цілеспрямований вплив на кредитно-грошову систему країни ринкових інструментів регулювання для забезпечення економічного зростання.

Практична реалізація державної політики у сфері фінансів підпорядковується одній меті – підвищення рівня загальносуспільного добробуту, із одночасним сприянням зростанню ефективності виробництва, у першу чергу, підвищенню продуктивності праці, активному застосуванню матеріально- та ресурсозберігаючих технологій, формуванні раціональної структури економіки тощо. В зв'язку із цим, першим принципом фінансової політики буде неухильне сприяння розвитку економіки, підтримання підприємницької активності та ріст рівня зайнятості населення. Ще одним

важливим принципом функціонування фінансової політики держави є акумуляція та ефективне використання фінансових ресурсів держави для забезпечення соціальних гарантій. Третій принцип фінансової політики направлений на застосування такого типу фінансового механізму, який гарантуватиме раціональне використання наявних ресурсів, заборону технологій, що можуть стати на загрозі життю і здоров'ю людей.

Сучасним країнам, за умов глобалізації та економічної нестабільності, постійній генерації нових викликів у політичній, фінансово-економічній та соціальній сферах, особливо важливо адаптувати власні фінансові стратегії, із врахуванням беручи до уваги сучасні загрози та ризики для фінансової системи. Світова економіка зіштовхується з різноманітними несприятливими чинниками, включаючи зміни у міжнародній торгівлі, коливання цін на сировинні товари, технологічні перетворення та демографічні зрушення. За цих умов потрібно вибудувувати гнучку фінансову політику, яка б ефективно реагувала на зміни у зовнішньому середовищі, а також впровадила сучасні інноваційні підходи у процес управління централізованими і децентралізованими фінансовими ресурсами [40, с. 66].

Окремої уваги потребують питання цифровізації та впровадження нових технологій у фінансовій сфері. Час цифрових технологій пропонує широкий спектр можливостей для автоматизації, вдосконалення та оптимізації фінансових процесів. Цифровізація сприяє підвищенню прозорості та ефективності фінансової політики, робить фінансові послуги більш доступними для ширшого кола громадян. Інструменти аналізу економічної інформації та фінансових даних в поєднанні з машинним навчання відкривають нові горизонти для прогнозування економічних та фінансових трендів, що дозволяє державним органам приймати обґрунтовані та обдумані рішення.

Виважена фінансова політика у поєднанні із сучасними цифровими рішеннями, дозволить не лише ефективно управляти державними ресурсами (і не лише фінансовими), а й адаптуватися до сучасних реалій, що стає особливо важливим в умовах економічної турбулентності. Використання цифрових інструментів у фінансовій системі формує додаткові можливості для

моніторингу витрат та аналізу даних, що підвищить ефективність використання державних фінансів та неминуче приведе до росту довіри громадян до влади. Вірне поєднання фінансових інструментів та політики держави у сфері національної безпеки формує міцну основу для благополуччя всіх верств населення, сприяючи не тільки їхньому економічному, а й соціальному достатку, забезпечуючи гармонійний розвиток та високий рівень життя в країні.

1.2 Податкові інструменти в системі здійснення фінансової політики

В формуванні та розвитку економічної бази будь-якого сучасного суспільства визначальну та провідну роль відіграє державне регулювання, яке проводиться в рамках розробленої владою економічної політики, складовим елементом якої є фінансова політика. Фінансова політика розглядається як певна активність державних органів, що пов'язана із формуванням фінансових відносин, які направлені на виконання функцій держави. Невід'ємною ознакою цього процесу, у контексті виконання поставлених завдань та функцій державою, є встановлених обов'язкових безеквівалентних платежів, що не мають цільового спрямування у використанні і утримуються з громадян та юридичних осіб, тобто податкових інструментів або податків.

Використання податкових інструментів, або оподаткування – одне з базових понять фінансової науки. Складність розуміння природи податку обумовлена тим, що оподаткування – одночасно економічне, управлінське, та правове явище реального життя будь-якого сучасного суспільства. Оскільки реальний процес оподаткування здійснюється державою, тому дослідження природи податку фінансову науку вела у межах вчення про державу. Вчення про державу, по мірі свого розвитку, відкривало нові можливості з'ясування природи податку. Труднощі дослідження податку, таким чином, полягали в тому, що дві науки – економічна та правова займалися податком кожна, вважаючи його «своїм» об'єктом дослідження [38, с. 29].

Процеси оподаткування сформувалися разом із товарним виробництвом, поділом суспільства на класи та появою держави, якій були потрібні кошти на утримання війська, чиновників, суддів та на інші потреби. В період становлення та розвитку капіталістичних відносин роль податків стала посилюватися. Кошти, акумульовані за рахунок податків, були необхідні для утримання армії та флоту, які забезпечували завоювання нових територій, а отже і нових ринків сировини та збуту готової продукції. Суть податку проявляється через процеси вилучення державою на користь суспільства певної частини вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу у вигляді обов'язкового платежу. Сутність оподаткування реалізується у процесі розгляду цілей системи оподаткування та інтересів її учасників – як держави, що встановлює фіскальні правила, так і фізичних і юридичних осіб, які сплачують обов'язкові платежі до централізованих фондів держави [25, с. 70].

Процес оподаткування – складний механізм, для вірного функціонування якого потрібно враховувати його особливості, принципи та види. В сучасних умовах України все частіше стають актуальними питання податкового адміністрування та змін у податковій політиці, які направлені на підвищення рівня податкового навантаження загалом, оскільки фінансова політика останніх років орієнтується виключно на забезпечення фінансовими ресурсами питань фінансування оборони України від збройної агресії нашого північно-східного сусіда. І чільне місце в цьому процесі відведено податкам, які зараз становлять (із врахуванням поточної економічної ситуації в Україні), приблизно, 60 % доходної частини державного та місцевих бюджетів.

Оподаткування, яке виступає інструментом фінансової політики, передбачає реалізацію основних пропорцій економічного розвитку, тому, у сучасних економічних процесах податки мають істотне значення. Оподаткування та податкова політика загалом є вагомим інструментом державного регулювання економіки, що виконують чи не найважливішу роль – забезпечують перерозподіл новоствореної вартості в державі та формують централізовані фонди грошових коштів в країні.

При цьому податкова політика держави реалізує вибір складу податків, величину податкових ставок, пільг та санкцій за кожним видом податків і вирішує завдання фіскального та регулюючого характеру. Звідси і впливають основні функції оподаткування.

Базовою із них є фіскальна функція, адже першопочатковою метою оподаткування було поповнення бюджету. Вона формує доходи, акумулюючи у централізованих фондах держави кошти на реалізацію урядових програм. Назва цієї функції походить від латинського слова «fiscus», що у дослівному перекладі означає «кошик». У наші дні під терміном «фіск» трактується як державна скарбниця. З розвитком державних інституцій, розширенням їх політичного, економічної та соціальної ролі значення фіскальної функції податків зростає. Обов'язкові платежі перетворилися на найголовніше джерело державних доходів – в країнах з ринковою економікою їх вага сягає до 90% у доходах держави.

Прояв регулюючої функції оподаткування виявляється в тому, що за допомогою фіскальних механізмів державні органи влади забезпечують реалізацію тих чи інших завдань податкової політики. Ця функція передбачає вплив податків на процес інвестування, рівень розвитку виробництва, а також на його структуру. Роль регулюючої функції проявляється у цьому, що оподатковуються ресурси, які направляються для забезпечення процесів споживання та повністю або частково звільняються від оподаткування ресурси, які спрямовуються на накопичення виробничих фондів. У зв'язку із цим, для цієї функції виділяють три складові [35, с. 148]:

- стимулююча підфункція, що проявляється через існуючу систему пільг і звільнень, наприклад, для сільгоспвиробників, підприємців-фізичних осіб тощо;
- дестимулююча підфункція, яка через механізм росту ставок податків дозволяє обмежити розвиток окремих галузей економіки, зовнішньоекономічної діяльності, обмежити вивіз капіталу із країни тощо;

– відтворювальна підфункція, що дозволяє зосереджувати кошти на процесах відновлення використовуваних ресурсів.

За своєю сутністю, оподаткування проявляється не лише як економічний, але й правовий та соціальний феномен. Його характеристика наведена у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Характеристика оподаткування

Сутність оподаткування	Форма прояву	Визначення
Соціальна	у відносинах, що формуються у держави з юридичними і фізичними особами	суспільні відносини між державою та різними соціальними групами населення з приводу розподілу і перерозподілу суспільного продукту
Економічна	характеризується присвоєнням державою частини вартості створених матеріальних благ із метою їх подальшого перерозподілу	спосіб осуспільнення частини індивідуальних доходів (частини національного доходу) з метою забезпечення суспільних потреб
Правова	полягає у тому, що оподаткування базується на основі обов'язковості, безеквівалентності, яке визначається законодавчо, застосовується до фізичних і юридичних осіб та проявляється у відчуженні частини належних їм коштів	Вилучення за допомогою обов'язкових платежів грошових засобів, що належить фізичним і юридичним особам на основі права власності, господарчого відання або оперативного управління, яке має на меті забезпечення функціонування держави та органів місцевого самоврядування.

Джерело : побудовано автором на основі [21]

Сутність оподаткування проявляється у контексті розгляду цілей системи оподаткування та інтересів усіх її учасників. Учасниками відносин у сфері оподаткування є: податкові органи, платники податків, податкові агенти та ін. Слід відмітити, що інтереси всіх учасників далеко не завжди збігаються. В цілому, система оподаткування повинна:

- забезпечити передбачений відповідними бюджетами рівень податкових надходжень;
- за допомогою регулюючої функції впливати на розвиток і стан економіки в цілому, обсяги і структуру матеріального виробництва;
- забезпечити у вигляді соціальної функції перерозподіл громадських доходів між різними категоріями громадян тощо.

У той же час, дії платника податків характеризуються:

- усвідомленим розумінням, пов'язаним, до певної міри, із визнанням суспільної необхідності наявності оподаткування та сплати податків;
- активними та цілеспрямованими кроками на зменшення власних податкових платежів;
- вольовими діями, пов'язаними із розумінням усіх ризиків у разі порушення діючого фіскального законодавства.

Таке намагання платника податків мінімізувати відрахування до бюджету не може не викликати у відповідь реакцію зі сторони держави. У такій ситуації дії виконавчих органів держави характеризуються:

- діями, направленими на захист своїх фінансових інтересів, в частині формування доходної частини бюджетів;
- діями, спрямованими на протидію несплаті податків, виявлення випадків протиправної «податкової економії»;
- діями, пов'язаними із застосуванням відповідальності платників податків за порушення законодавства про обов'язкові платежі.

Об'єднуючою основою для всіх податків, що формують систему оподаткування, є їх елементи, які сприяють найповнішому розкриттю сутнісної характеристики податку. Саме ці елементи найповніше характеризують кожний конкретний вид податку. За допомогою елементів оподаткування у податковому законодавстві власне і встановлюється вся процедура податкового адміністрування. Зокрема, у податковому праві прописуються порядок та умови обчислення податкової бази та самої податкової суми, встановлюються ставки податку, строки та порядок їх сплати та інші ключові умови оподаткування. Необхідно підкреслити, що будь-яке поняття кожного з елементів

оподаткування є універсальним, тому воно і використовується у податкових процесах усіх країн світу. При цьому правове визначення низки елементів оподаткування є обов'язковою умовою, визначає легітимність і законність, відповідного податку. Зокрема, в податковому законодавстві прямо зазначається, що податок може бути встановлений лише в тому випадку, якщо визначено усі його елементи оподаткування.

Використання оподаткування у якості головного джерела доходів держави потребує розробки визначених правил чи принципів оподаткування. Принципи оподаткування – це основоположні ідеї та імперативи, що застосовуються у сфері справляння податків. У системі оподаткування можна виділити економічні, юридичні та організаційні принципи.

Економічні принципи застосування податкових інструментів були сформульовані найбільш яскраво і точно у XVIII столітті Адамом Смітом. Їх заслужено називають класичними засадами оподаткування. До економічних принципів оподаткування належать [39, с. 19]:

– принцип справедливості. А. Сміт відстоював думку, що справедливими слід вважати такі податки, які є загальними і враховують платоспроможність платників. На його думку, всі піддані країни повинні брати участь у фінансуванні державних витрат, обсяги якого залежала б від величини їх доходів. В основу цієї думки було покладено дві центральні ідеї: сума податків, що сплачувалися, має визначатися залежно від розміру доходів платника податків; той хто отримує більше благ від держави, той має у більшій мірі її фінансувати через податковий механізм (прогресивне та шедулярне оподаткування);

– принцип пропорційності передбачає врахування як інтересів платника податків так і потреб державного бюджету. На сьогоднішній день, цей принцип найбільш повно характеризується кривою Лаффера, яка показує залежність податкової бази від зміни ставок оподаткування, а також залежність податкових доходів бюджету від рівня податкового навантаження. Ефект

кривої Лафера полягає у збільшенні надходжень до бюджету за рахунок зростання податків, за умови, якщо ставка менша за 50%;

– принцип врахування інтересів платників податків розглядається через призму двох принципів Сміта: принципу визначеності (спосіб платежу, термін сплати, сума платежу – все це повинно бути ясным і зрозумілим для платника та для будь-якої іншої особи) та принципу зручності (оподаткування повинно здійснюватися тоді і так (тим способом), коли і як платнику найзручніше буде виконувати свій обов'язок перед державною скарбницею). Виявом цього принципу є також простота і зрозумілість визначення та сплати податку;

– принцип економічності (ефективності) ґрунтується на ще одному принцип Адама Сміта, за яким необхідно скорочувати витрати при адмініструванні податку. За своєю природою принцип економічності (ефективності) означає, що суми надходжень з кожного окремого податку повинні перевищувати витрати на його адміністрування, причому у кілька разів.

Юридичні принципи оподаткування – це загальні та спеціальні принципи податкового права. В нашій державі вони передбачені Податковим кодексом України. Усіх їх можна згрупувати у визначені підгрупи: нейтральність (рівномірний розподіл податкового тягаря); перевага податкового закону над неподатковим; заперечення зворотної дії податкового закону; врахування інтересів держави та суб'єктів податкових відносин [37, с. 88].

Організаційні принципи – положення, на яких ґрунтується побудова податкової системи та здійснюється взаємодія її структурних елементів Ці положення виражають: єдність системи оподаткування; динамічність оподаткування; стабільність податкової системи; різноманіття податків та вичерпний їх перелік.

Принципи оподаткування на практиці реалізуються через методи оподаткування. Під методом оподаткування розуміється встановлення взаємозв'язку між величиною ставки податку та розміром об'єкта

оподаткування. Багатовікова практика оподаткування напрацювала чотири методи: рівномірний, пропорційний, прогресивний, регресивний.

Метод рівномірного оподаткування базується на тому, що всі податкоплатники сплачують однакову суму податку незалежно від наявного у їхній власності доходу чи майна. Однак цей метод вважається недосконалим і несправедливим, оскільки він зовсім не враховує платоспроможності платників податків. Податки, побудовані за методом рівномірного оподаткування, найбільш важкі для незаможних і легкі для осіб із значними статками і капіталами.

Суть методу пропорційного оподаткування полягає у тому, що величина податкової ставки однакова всім платників. Проте податковий оклад, що сплачується, буде різним. Його розмір залежить від величини об'єкта оподаткування. Чим більший цей показник, наприклад, дохід чи майно, тим за рівної ставки більше сума податкового зобов'язання. Спосіб пропорційного оподаткування вважається справедливішим, так як враховує платоспроможність податкоплатників. Але і при пропорційному методі податкове навантаження послаблюється зі зростанням обсягів доходу платника. Прикладами є податку з прибутку, податку додану вартість, акцизи, податку майно підприємств та інші.

Метод прогресивного оподаткування передбачає, що величина ставок оподаткування залежить від величини доходу чи майна. Чим вищий дохід, тим вища ставка податку та більше сума податкового окладу. Наприклад, у США, Німеччині, Китаї, Великій Британії, Франції діє прогресивна шкала оподаткування з податку на доходи фізичних осіб, де величина ставка з цього податку може досягати 50% і більше.

Метод регресивного оподаткування у тому, що для платників із вищими доходами встановлюються знижені ставки податку. Цей метод оподаткування доцільно застосовувати у тих випадках, коли ставиться за мету легалізація капіталів, отриманих у сфері «тіньової» економіки, яка здійснюється державою, до прикладу, під час податкової амністії [26, с. 40].

Головним недоліком більшості чинних підходів до оподаткування є розгляд віддачі кожного з обов'язкових платежів у статичній системі, яка не

корелюється із розвитком суспільних відносин; ростом чи падінням виробництва в економіці загалом чи її окремих галузях, динамікою прожиткового рівня, зміни у розподілі особистих доходів, не кажучи вже про глобальні екстремальні події форс-мажорного характеру (неврожай, техногенні катастрофи з важкими наслідками, стихійні лиха тощо); змінюють дієвість тих чи інших податків і зборів, які розраховані на функціонування у певних умовах, які зафіксовані статичною моделлю. Виступаючи чи не найвагомішим інструментом фінансової політики, рівень податкового навантаження і загальний обсяг ресурсів, які вилучаються до бюджетної системи і позабюджетних фондів, безпосередньо впливають на стан соціально-економічного розвитку суспільства, внаслідок чого з плином часу міняється величина їх корисності для суспільства та державної влади.

2 Аналітико-практичні аспекти застосування податкових інструментів у механізмі реалізації фінансової політики в Україні

2.1 Аналіз прикладного використання податкових інструментів у 2022-2024 роках

Податкові інструменти є одним із основних фінансових важелів держави, що забезпечують безперервне наповнення бюджету на національному та місцевому рівнях. Дякуючи податковим надходженням країна реалізує взяті на себе соціальні і економічні функції, забезпечуючи фінансовим ресурсом основні сфери суспільного життя. Проте, сучасна система оподаткування відіграє не лише фіскальну роль, виступаючи акумулятором бюджетних коштів, а й являється важливим фактором макроекономічної стабільності, забезпечення соціальної справедливості та створення сприятливого бізнес-середовища. Дієва та продуктивна податкова система є гарантом фінансової стійкості держави, оскільки забезпечує постійне надходження бюджетних коштів.

Важливим завданням для нашої держави в умовах євроінтеграційних процесів є вдосконалення податкової політики на основі аналізу та адаптації найкращих світових практик. Порівняння податкової системи України з європейськими аналогами сприяє створенню прозорого та справедливого податкового середовища. Застосування сучасних підходів сприятиме не лише підвищенню ефективності податкової системи, а й формуванню основ для сталого економічного розвитку держави у середньо- та довгостроковому періоді.

Так склалося історично, що в Україні діють загальна і спрощена (пільгова) системи оподаткування. Можливість вибору між ними для суб'єкта господарювання залежить від обсягів його економічної активності, виду діяльності, фінансових результатів роботи тощо. Загальну систему оподаткування автоматично застосовують ті господарюючі суб'єкта, діяльність

яких спрощеною системою не передбачена, або дохід яких є більшим встановлених для неї меж. Загальній системі притаманне більш складне адміністрування податків, оскільки платники податків зобов'язані вести повноцінний облік доходів і витрат та на регулярній основі подавати звітність в органи податкової служби.

Філософія застосування спрощеної системи оподаткування ґрунтується на можливості фіскальної підтримки малого бізнесу та включає чотири групи оподаткування, кожна з яких має власні характерні особливості. Залежно від такого групування, суб'єкти господарської діяльності мають обмеження щодо видів економічної активності, максимального обсягу доходу та кількості працівників, які перебувають із ними у трудових відносинах.

Податкова система України складається з 11 обов'язкових платежів, які поділяються на загальнодержавні та місцеві податки і збори. До основних бюджетоформуючих податків в Україні відносять податок на прибуток підприємств, із базовою ставкою 18%, податок на доходи фізичних осіб – із аналогічної ставкою у 18%, а також податок на додану вартість з основною ставкою 20%. Для деяких товарів застосовуються знижені ставки ПДВ, а саме 7% та 14% [31].

З початком повномасштабної військової агресії в Україні сформувалася потреба швидкої адаптації податкової системи до нових реалій. Уряд запровадили низку податкових змін, направлених на підтримку економічної діяльності та адаптацію бізнесу до умов невизначеності. Зазначені кроки включали в себе надання тимчасових пільг зі сплати податків, спрощення процедур контролю за сплатою податків та відстрочки платежів для суб'єктів господарювання, що зазнали збитків від бойових дій. Використання таким чином податкових інструментів на першому етапі повномасштабної війни було направлено на утримання економічної активності на певному рівні та адаптацію платників податків до роботи в ризикових умовах та невизначеності.

Проте, слід відзначити, що такі заходи мали тимчасовий характер і не могли гарантувати довгострокову фінансову стабільність, навіть з огляду на отримання безповоротної фінансової допомоги із зовнішніх джерел. Тому, в

другій половині 2023 року в Україні розпочався процес поступового повернення до податкової політики, яка реалізовувалася у довоєнний час, а основні акценти було зроблено на відновленні та зростанні обсягів податкових надходжень та посилення фіскальної дисципліни. Це проявлялося у скасуванні деяких пільг, запроваджених на початку війни, і повернення до заходів фіскального контролю на довоєнному рівні.

Ліберальний податковий режим, який було впроваджено на початковому етапі повномасштабної війни, варто розглядати лише як один із антикризових (миттєвих) заходів, що можуть ефективно реалізовуватись протягом нетривалого періоду. Після досягнення визначених цілей – утримання на належному рівні ситуації в економіці, уряд був вимушений повернутись до довготривалої посткризової моделі застосування податкових інструментів та оподаткування. До того ж, послаблення податкового контролю та запровадження 2% ставки єдиного податку, стимулювало підприємців до легального ухилення від оподаткування, шляхом подрібнення свого бізнесу, таким чином зменшуючи рівень власного податкового навантаження.

Для оцінки головних наслідків та ефектів у сфері економіки, які були спричинені діями державного управлінського апарату у сфері фіскальної політики, варто оцінити основні макроекономічні показники, які стали наслідком зазначених процесів. Такими показниками, що заслуговують найприскіпливішої уваги, є – обсяг валового внутрішнього продукту, величина дохідної частини Зведеного бюджету України та податкові надходження, що формують цю ланку фінансової системи [20, с. 225].

Як наведено на рисунку 2.1, номінальний обсяг валового внутрішнього продукту збільшився на 2467,7 млрд грн, або у 1,47 рази – із 5191 до 7658,7 млрд грн. За цей же період, доходи Зведеного бюджету збільшилися із 2192,2 до 3587,8 млрд грн, що в абсолютному значенні становить 1395,6 млрд грн та 63,67% – у відносному значенні. Така ситуація обумовлена простим фактором – додаткові фінансові ресурси необхідні для ведення військових дій, а ці кошти держава формує за рахунок диверсифікації джерел – від благодійних донатів (внутрішніх та зовнішніх) до податкових чи боргових. Це твердження

підтверджує і динаміка податкових надходжень, які збільшилися у абсолютному – із 1343,2 до 2088,28 млрд грн, що у відносному значенні означає ріст на 55,47%, або на 745,08 млрд грн

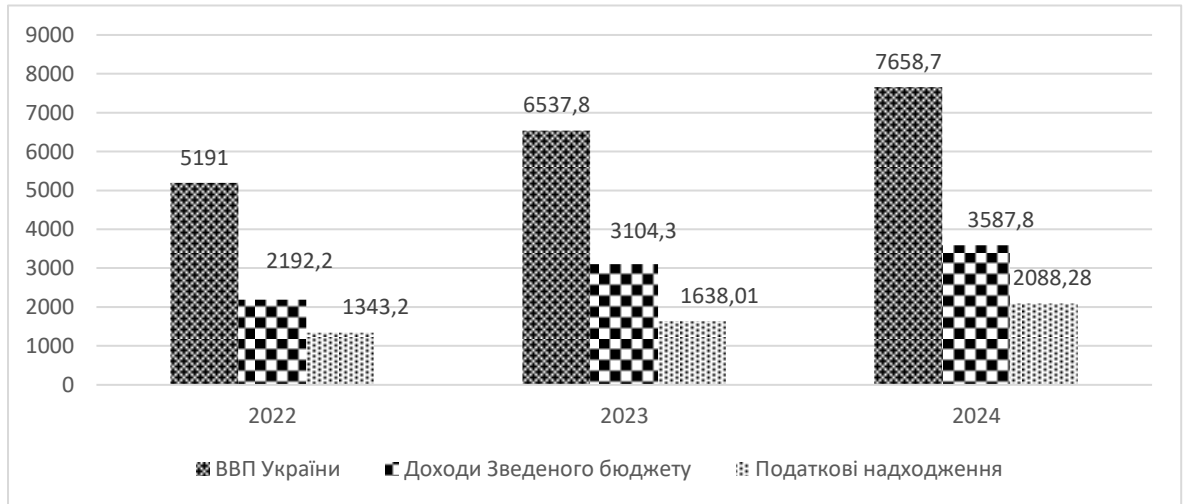

Рисунок 2.1 – Номінальний ВВП України, доходи Зведеного бюджету та надходження податків за період 2022-2024 рр., млрд. грн

Джерело : побудовано автором на основі [12; 13; 32]

Для більш вірного розуміння тих процесів, що проходять у фінансовій системі нашої держави, змін у її фінансовій політиці та застосуванні податкових інструментів, варто у Зведеному бюджеті України оцінити структуру його дохідної частини (рисунок 2.2). Як бачимо, переважну більшість у структурі податкові надходження, які склали у 2022 році (перший рік війни) 61,16%, а у 2023 році впали до рівня 52,77%, то вже у 2024 році їх частка виросла до 58,21%. Податки все ще становлять більшу половину усіх надходжень. На перший погляд, здається, що вони б мали падати, і для цього є передумови – скорочення виробництва, руйнація промислових потужностей на сході нашої країни, залучення значної частини чоловіків до Збройних сил України. Але статистика у 2024 році демонструє дещо протилежну картину – ріст частки податків. Це, на наш погляд, пояснюється відмовою уряду від податкових пільг, які були надані на початку широкомасштабного вторгнення, розширення кола платників податків, підвищення ставок за окремими видами

платежів. Причиною цього є, в першу чергу, зменшення рівня міжнародної фінансової підтримки України.

Варто звернути увагу на той факт, що величина неподаткових надходжень збільшилися за період 2022-2024 років, майже, у 1,7 рази – із 16,77 до 28,37%, причому, свого максимуму вони сягнули у 2023 році – 33,12%. Спадну динаміку демонструють надходження від закордонних країн і міжнародних організацій. Якщо 2022 року вони становили близько 21,92% від загальної величини доходів бюджету, то вже у 2024 році вони становили 13,25%, а сам суттєвий спад розпочався із 2023 року, протягом якого вони зменшилися до 13,97%. І лише по групі інших надходжень можна констатувати зростання питомої ваги – із 0,15% до 0,17%, але ця група доходів Зведеного бюджету не відіграє, та й ніколи не відігравала якоїсь помітної ролі в формуванні доходів бюджетної системи України.

Рисунок 2.2 – Частка різних джерел надходжень у Зведеному бюджеті України за період 2022-2024 рр.,%

Джерело : побудовано автором на основі [12; 13; 32]

Якщо проаналізувати структуру податкових надходжень до Зведеного бюджету за період 2022-24 років, то не дивлячись на абсолютне зростання, у

відносних показниках невеликий ріст відмічено лише по групі внутрішніх податків, а по усіх інших групах – невелике падіння (таблиця 2.1). Так, частка податків на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості зменшилася на 0,5%, із 25,1% у 2022 році до 24,6% – у 2024 році, хоча в абсолютному значенні фіксується ріст – із 551,23 до 882,67 млрд грн. Цей факт обумовлений зменшенням рентабельності діяльності господарюючих суб’єктів, пригніченням підприємницької активності через військові дії, зменшення кількості економічно активних громадян. А це, у свою чергу, не могло не вплинути на сплату податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств, які входять до цієї групи податків.

Таблиця 2.1 – Структура податкових надходжень у Зведеному бюджеті України у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік	
	млрд. грн	%	млрд. грн	%	млрд. грн	%
Податкові надходження	1343,2	61,16	1638,1	52,77	2088,28	58,21
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	551,23	25,1	655,6	21,12	882,67	24,6
Внутрішні податки на товари та послуги	582,43	26,52	770,54	24,82	972,7	27,11
Місцеві податки та збори	84,31	3,84	100,01	3,22	119,9	3,34
Інші податки і збори	125,24	5,7	111,95	3,61	57,99	0,16

Джерело : побудовано автором на основі [12; 13; 32]

Така ж ситуація спостерігається і по групі місцевих податків і зборів, які збільшили надходження із 84,31 до 119,1 млрд грн, але у відносному показникові зменшилися за період 2022-2024 років із 3,84% до 3,34%. Інші податки і збори теж втратили у свою частку із 5,77% до 0,16% за цей же період. Протилежна ситуація фіксується за внутрішніми податками на товари і послуги, які у 2022 році становили близько чверті усіх доходів Зведеного бюджету – 26,52%, а у 2024 році збільшилися на 0,59% до 27,11%. Хоча в абсолютному рахунку ріст був більш відчутним – із 582,43 до 972,7 млрд грн.

Усе вищевикладене дає обережні підстави зробити висновок про стабілізацію рівня податкових надходжень у формуванні доходної частини Зведеного бюджету в цілому, проте, якщо оцінити саму динаміку надходження податкових платежів в розрізі Державного та місцевих бюджетів (рисунок 2.3), то виявиться, що для Державного бюджету обсяг фіскальних вилучень виріс із 949,67 до 1647,2 млрд грн, тобто на 697,44 млрд грн, або на 73,43%, то для місцевих бюджетів зростання становитиме 47,64 млрд грн, або на 12,1% – із 393,44 до 441,08 млрд грн. Причому, слід зазначати, що свого максимуму податки у доходах місцевих бюджетів сягнули 2023 року – 734,6 млрд грн. Така ситуація пояснюється, в першу чергу, різким ростом заробітних для військовослужбовців, більша частка податку на доходи із яких надходила до місцевих бюджетів держави.

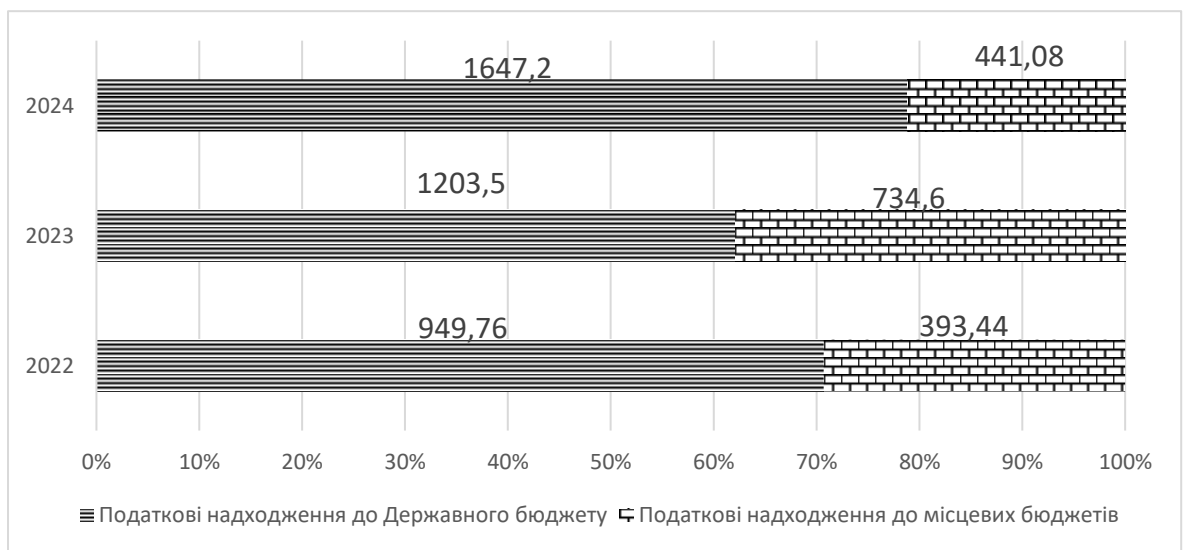

Рисунок 2.3 – Динаміка податкових надходженнях у Державному бюджеті та місцевих бюджетах у 2022-2024 рр., млрд. грн

Джерело : побудовано автором на основі [12; 13; 32]

Особливості сплати основних обов'язкових платежів, що формують дохідну частину Зведеного бюджету України засвідчує, що, в цілому, протягом періоду 2022-2024 років, їхня динаміка була зростаюча (рисунок 2.4):

– надходження по податок на прибуток зросли із 130,56 до 299,05 млрд грн, що не можна назвати позитивним, оскільки із врахуванням того факту, що частина економічного потенціалу України зруйнована, або змушена була припинити свою господарську діяльність з причин релокації виробничих потужностей та свого персоналу, це свідчить про зростання податкового навантаження на кінцевий фінансовий показник діяльності підприємств та зменшення їх інвестиційних можливостей;

– сплата податку на доходи фізичних осіб збільшилася із 420,67 до 583,63 млрд грн. Така ситуація пояснюється як ростом номінальної заробітної плати в реальному секторі економіки, так і суттєвим збільшенням чисельності військовослужбовців, яким було у кілька разів збільшено грошове забезпечення, що підпадало під оподаткування зазначеним податковим платежем;

– по податку на додану вартість – ріст склав 267,46 млрд грн, із 467 до 734,46 млрд грн. Зазначений обов’язковий платіж, традиційно, демонструє найбільшу фіскальну віддачу, оскільки, в силу механізму свого нарахування та сплати, тісно пов’язаний із ціною товару, яка виступає для нього об’єктом оподаткування;

– по акцизному податку – зростання склало із 105,2 до 222,37 млрд грн. Така динаміка, практично двократна, пояснюється скасуванням акцизного податку на певні види товарів (наприклад, нафтопродукти, легковий автотранспорт) у перший рік війни – 2022-ий. В подальшому, зазначена пільга була скасованою, що обумовило стрімке зростання фіскальних надходжень за цим видом платежу;

– майже у два рази зменшилася рентна плата – із 94,11 до 58,96 млрд грн, що пояснюється зменшенням видобутку корисних копалин у східних регіонах України, які завжди були найбільшими платниками ренти, а зараз перетворилися на арену бойових дій.

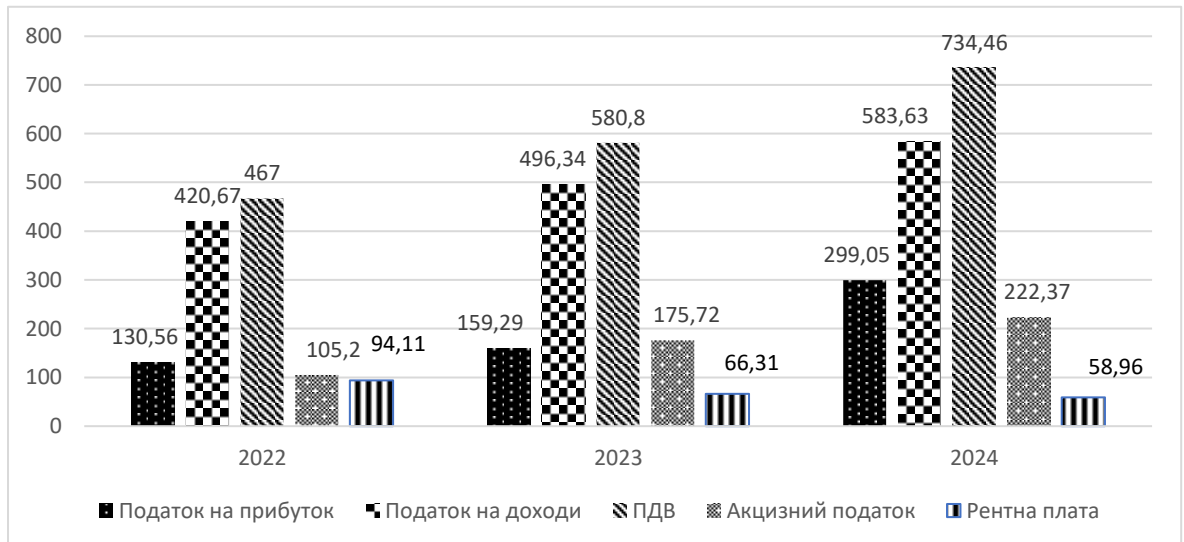

Рисунок 2.4 – Надходження основних видів обов’язкових платежів до Зведеного бюджету України за період 2022-2024 рр., млрд. грн

Джерело : побудовано автором на основі [12; 13; 32]

Динаміку та питому вагу місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів наведено у таблиці 2.2. Якщо доходи місцевих бюджетів за період 2022-2024 років збільшилися із 398,1 до 465,07 млрд грн, тобто на 66,97 млрд грн, або на 16,82%, то місцеве оподаткування такої динаміки не продемонструвало. Традиційно, найбільш вагомий із них, єдиний податок, виріс із 47,2 до 69,13 млрд грн, а у відносному вимірнику у структурі надходжень зростання зросло із 11,9% до 14,86%. Плата за землю (земельний податок) теж збільшилася в абсолютному значенні – із 29,6 до 34,01 млрд грн, але у відносному показнику зменшилася із 7,6% до 7,31%. Частка податку на нерухоме майно зменшилася на чверть – із 1,8% до 1,37% і в абсолютній сумі сплата податку теж впала із 7,1 до 6,36 млрд грн. Інші місцеві податки є вкрай незначними і теж незначно зменшилися із 0,4 до 0,38 млрд грн, а їх питома вага знаходиться в районі 0,1%. Така ситуація у сфері місцевого оподаткування пояснюється тим фактом, що рішення про запровадження місцевих податків і зборів, а також величина їх ставок, приймається органами місцевого самоврядування, за умови наявності об’єктів оподаткування.

Таблиця 2.2 – Динаміка місцевого оподаткування та його питома вага у доходах місцевих бюджетів України у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік	
	млрд. грн	%	млрд. грн	%	млрд. грн	%
Єдиний податок	47,2	11,9	55,8	12,7	69,13	14,86
Плата за землю	29,6	7,6	34,5	7,8	34,01	7,31
Податок на нерухоме майно	7,1	1,8	9,1	2,0	6,35	1,37
Інші місцеві податки і збори	0,4	0,1	0,6	0,1	0,38	0,08
Доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	398,1	100	441,9	100	465,07	100

Джерело : побудовано автором на основі [12; 13; 32]

Узагальнюючим показником, який дає змогу зрозуміти про особливості реалізації фіскальної політики в країні, є рівень податкового тягаря, який розраховується шляхом діленням сплачених в державі обов'язкових платежів на вартісного рівня створеного ВВП за певний часовий проміжок, як правило, календарний рік. Стосовно періоду 2022-2024 років в нашій державі, податкове навантаження зросло на 1,37%, із 25,9% у 2022 році до 27,27% – у 2024 році (рисунок 2.5). Причому у 2023 році він становив 25,05%. Така тенденція обумовлена пошуком держави нових джерел фінансування своїх потреб, у першу чергу – військових, основним внутрішнім джерелом яких є податки і збори, які сплачуються фізичними і юридичними особами, відповідно до діючого законодавства. Хоча слід визнати, що рівень фіскального навантаження є вищим, оскільки до складу податкової системи України не входить єдиний соціальний внесок, який за своєю економічною та правовою природою відноситься до групи податків і зборів, оскільки йому притаманні аналогічні елементи оподаткування.

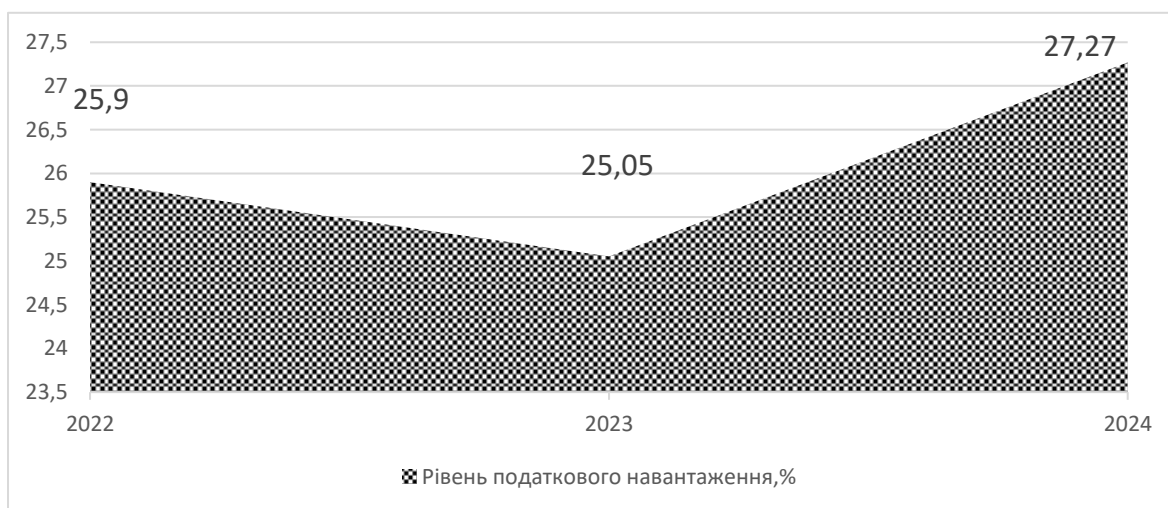

Рисунок 2.5 – Величина податкового навантаження в Україні за період 2022-2024 рр., %

Джерело : побудовано автором на основі [12; 13; 32]

Слід визнати, що використання урядом фіскальних інструментів економічного регулювання на початку повномасштабного вторгнення відзначалося високим рівнем гнучкості та була направлена на формування умов для адаптації економіки України до воєнних реалій, збереження промислової бази та зайнятості. Впровадження послабленого податкового режиму сприяло збереженню економічної активності та стримало стрімке падіння економіки за умов невизначеності і значних безпекових ризиків. Проте, поряд із корисними фіскальними змінами, частина податкових преференцій була впроваджена без належного обґрунтування, що призвело до значних фінансових втрат у бюджетній системі, без видимих позитивних наслідків для держави та її економіки. Нагромадження бюджетних проблем, потреба у зміцненні бюджетної самостійності на фоні зменшення обсягів міжнародної фінансової допомоги, стали чинниками, які стимулювали повернення довоєнної структури податкової системи.

На сьогодні, податкова політика України змушена розвиватися із врахуванням відносин з міжнародними кредиторами та направлена на збільшення обсягів мобілізації ресурсів у бюджетній системі та позабюджетних фондах. Ініціативи щодо вдосконалення існуючого оподаткування в контексті

росту фіскального навантаження на величину споживання та фонд оплати праці одержують неоднозначну оцінку серед експертів та у бізнес-середовищі, оскільки здатні знецінити стимули для економічного розвитку та знизити конкурентоспроможність країни.

Слід також констатувати, що зусилля держави щодо реформування процесів контролю за нарахуванням та сплатою податків і зборів, протидії проявам корупції в системі органів податкового контролю, зростання рівня довіри між цими органами та платниками податків, боротьба з тінізацією економіки є недостатніми. На наш погляд, подальші перспективи вдосконалення використання податкових інструментів реалізуються в поєднанні з пошуком шляхів реформування системи застосування специфічних акцизів та реалізації екологічного оподаткування, зростання фіскальної та регуляторної ефективності оподаткування доходів населення та бізнесу.

2.2 Напрями удосконалення податкових інструментів на прикладі ТОВ «Автолідер», м. Хмельницький

Товариство з обмеженою відповідальністю «Автолідер» засноване згідно з рішенням його засновників та на підставі законодавства України. Юридична особа ТОВ «Автолідер», код ЄДРПОУ 23835836, була зареєстрована 17 грудня 1996 року та майже 30 років здійснює свою торгово-посередницьку діяльність. Повна назва українською мовою: товариство з обмеженою відповідальністю «Автолідер». Скорочена назва українською мовою ТОВ «Автолідер». Організаційно-правова форма юридичної особи ТОВ «Автолідер» є товариство з обмеженою відповідальністю. Основним видом діяльності діяльності (КВЕД) було визначено – 22.726 «Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів». Місцезнаходження товариства м. Хмельницький, Хмельницька обл., проспект Миру, будинок 103/1. Іншими видами діяльності ТОВ «Автолідер» є [36]:

- 45.11 Торгівля автомобілями та легковими автотранспортними засобами.
- 45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів.
- 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів.
- 45.40 Торгівля мотоциклами, деталями та приладдям до них, технічне обслуговування і ремонт мотоциклів.
- 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту.
- 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів.
- 52.10 Складське господарство.
- 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту.
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.
- 73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки.
- 77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт.
- 46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення.

Підприємство є офіційним представником у нашому регіоні фірм: «AUTOFREN», «BILSTEIN», «BOSCH», «BP», «Bugatti», «CASTROL», «CIFAM», «COFLE», «COMPLEX», «Дафмі», «DAYCO», «ELRING», «EPS», «FISHER AVTOMOTIVE», «Febi», «Hart», «Liqui Moly», «Total», «WAHLER», «SKF». На сьогоднішній день доступна до замовлення продукція 70 всесвітньо відомих брендів з Європи та Азії, а їх кількість постійно збільшується.

У власності ТОВ «Автолідер» перебуває три автосалони і він є офіційним представником CITROËN, Ravon та Haval. Автомобільний салон CITROËN у

місті Хмельницькому відкрився 8 листопада 2007 року, того ж року підписано дилерський договір із компанією Франсавто, яка у 2005-2010 роках була офіційним імпортером автомобілів Сітроен в Україні. У 2010 році в Україні почала діяти компанія «Сітроен Україна» – власне представництво CITROËN в Україні, із якою товариство «Автолідер» теж підписало новий дилерський договір. Окрім продажу легковиків, ТОВ «Автолідер» надає послуги із сервісного обслуговування та ремонту автомобілів цієї марки.

Із 2015 року ТОВ «Автолідер» є офіційним дилером марки Ravon – виробника легковиків із Узбекистану. У своєму фірменому автосалоні представляє повну модельну лінійку цього бренду, а також ТОВ «Автолідер» надає послуги з гарантійного і післягарантійного обслуговування автомобілів узбецького виробництва на фірмовій сервісній станції.

У 2019 році ТОВ «Автолідер» стало офіційним дилером марки Haval у м. Хмельницькому. На фірмовій сервісній станції Bosch Service, яка належить ТОВ «Автолідер», власники автомобілів цього бренду отримують послуги з гарантійного і післягарантійного обслуговування транспортних засобів.

Із 2007 року до складу компанії входить спеціалізований підрозділ «Баварія Захід», яка є офіційним дилером BMW та пропонує весь модельний ряд автівок цього німецького товаровиробника. До складу цього дилерського центру також входить сервісний центр із обслуговування легкових автомобілів бренду BMW виробничої площею 500 м², який обладнано сучасними автомобільними підйомниками фірми NUSSBAUM. Обслуговування проводиться за допомогою спеціального фірменного інструменту, який складається із понад 200 видів, що сприяє обслуговуванню автомобілів з додержанням повної відповідності технологічних вимог виробника.

Площа складських приміщень складає 35 тисяч м² на якій розміщено понад 150 тисяч позицій автозапчастин. Штат компанії нараховує понад 300 співробітників різного профілю – менеджерів, касирів, водіїв, комплектувальників, механіків тощо. Щодня ними обслуговується більш ніж 2,5 тисячі клієнтів та робиться більш ніж 3 тисячі відвантажень у всі регіони України [36].

Статутний фонд компанії дорівнює 15,8 млн грн. Засновниками ТОВ «Автолідер» є:

- Гайдук Роман Володимирович, внесок до статутного фонду – 2,5 млн. грн;
- Гайдук Діана Георгіївна, внесок до статутного фонду – 2,5 млн. грн;
- Дюбуа Жанна Романівна, розмір внеску до статутного фонду – 10,8 млн. грн.

Кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи є Дюбуа Жанна Романівна. Структура учасників товариства відображена на рисунку 2.6.

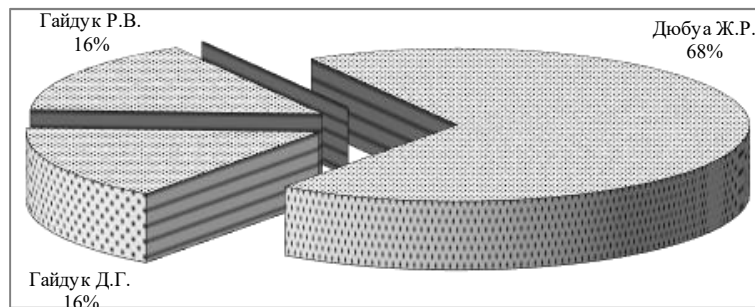

Рисунок 2.6 – Структура власників ТОВ «Автолідер» станом на 20.10.2024 року, %

Джерело: побудовано на основі даних офіційного сайту ТОВ «Автолідер».

Майно ТОВ «Автолідер» формується за рахунок виробничих і невиробничих фондів, а також інших цінностей, вартість яких відображається в самостійному балансі товариства. Майно підприємства належить йому як юридичній особі. Лише у випадку ліквідації підприємства воно переходить у власність учасників пропорційно їх часткам у статутному фонді підприємства. ТОВ «Автолідер» є власником :

- майна та грошових коштів, які були передані учасниками у його власність і внесених до статутного фонду підприємства;

- продукції, створеної товариством в результаті його господарської діяльності;
- отриманих доходів;
- іншого майна, яке було набуто на підставах, що не заборонені законом.

На підставі фінансової звітності ТОВ «Автолідер», проаналізуємо фінансово-господарської діяльності підприємства за 2022-2024 роки. Майно товариства формується за рахунок його основні та оборотних фондів. Їх структуру та динаміку, за період що досліджується наведено на рисунку 2.7. Як бачимо, вартість необоротних активів зросла із 19962 тис. грн у 2022 році до 42019 тис. грн – 2024 року, або на 22057 тис. грн, або ж на 110,49%. А вартість оборотних фондів збільшилася із 427074 до 713668 тис. грн, о в абсолютному значенні становить 286594 тис грн, або на 67,1%.

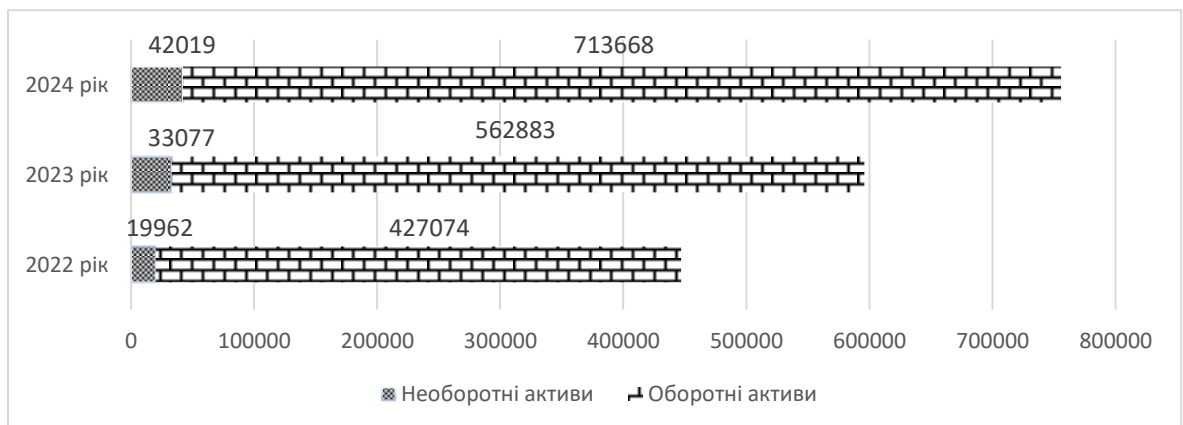

Рисунок 2.7 – Динаміка майна ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Склад та структура активів товариства за вказаний період проаналізовано у таблиці 2.3. В 2022 році основну частку в загальній структурі активів ТОВ «Автолідер» склали вартість запасів. Їх питома вага в 2022 році склала 80,8%. Така ситуація пояснюється тим фактом, що основним профілем діяльності товариства є, в першу чергу, торгово-посередницька на ринку продажу

легкових автомобілів та запасних частин до них. Другою за питомою вагою активів товариства була дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка в 2022 році становила 5,88% від загальної суми активів.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та структури майна ТОВ «Автолідер» м. Хмельницький в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у активах			Зміни в структурі, в.п.	
				2022 рік,%	2023 рік,%	2024 рік,%	2023/2022	2024/2023
Основні засоби	16225	27400	32189	3,63	4,59	4,26	0,96	-0,33
Нематеріальні активи	1660	1544	1485	0,37	0,26	0,19	-0,11	-0,07
Запаси	361211	497870	634621	80,8	83,54	83,98	2,74	0,44
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	26293	15795	20009	5,88	2,65	2,65	-3,23	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1559	138	140	0,34	0,023	0,018	-0,317	-0,005
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	22512	38339	46044	5,04	6,43	6,09	1,39	-0,34
Гроші та їх еквіваленти	2320	2651	2729	0,52	0,44	0,36	-0,08	-0,08
Інші оборотні активи	1603	4398	541	0,36	0,74	0,071	0,38	-0,669
Баланс	447036	595960	755687	100	100	100	0	0

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Частка іншої дебіторської заборгованості за виданими авансами в 2022 році склала 5,04 %. Невеликою була і частка основних засобів – 3,63%. Інші частки активів ТОВ «Автолідер» (нематеріальні активи, гроші та їх еквіваленти, інші оборотні активи) склали незначну частину та були менше 1% у загальній вартості активів. На кінець 2023 року найбільшу частку в структурі майна

підприємства, знову займали запаси, частка яких, в порівнянні з 2022 роком, збільшилася на 2,74 в.п. та склала 83,54 %. Питома вага дебіторської заборгованості за виданими авансами в загальній структурі активів становила 6,43 % та збільшилася, в порівнянні з 2022 роком на 1,39 в. п. Питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на кінець 2023 року впала на 2,65 в.п, в порівнянні з 2022 роком та склала 2,65 %. Питома вага основних засобів підприємства на кінець 2023 року становила 4,59% та виросла протягом року на 0,96 в.п. Незначні зміни в 2021 році відбулися і серед інших складових частин майна підприємства, але всі вони перебували на рівні менше 1%.

На кінець 2024 року найбільшу частку у структурі майна ТОВ «АВТОЛІДЕР», знову займала вартість запасів, частка яких на кінець періоду становила 83,98% та зросла протягом року на 0,44%. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, залишилася на рівні попереднього року і становила 2,65%. Частка дебіторської заборгованості за виданими авансами зменшилася на 0,34 в.п. – із 6,43 до 6,09%, або із 38339 до 46044 тис. грн у абсолютному вимірникові. Частка вартості основних засобів склала 4,26% у структурі активів та зменшилася на 0,33 в.п., із 4398 до 541 тис. грн.

В таблиці 2.4 подано динаміку абсолютних величин вартості основних статей активу балансу товариства протягом періоду 2022-2024 років. Як бачимо, найбільших змін зазнали запаси, вартість яких у період 2022-2023 років зросла на 136659 тис. грн, а у наступному 2024 році – ще на 136751 тис. грн. Зростання відбулося і по групі основних засобів – на 11175 тис. грн у 2023 році та на 4789 тис. грн – у 2024 році.

На цьому фоні суттєво виросла вартість дебіторської заборгованості за виданими авансами – на 15827 і 7705 тис. грн, за аналогічні часові проміжки. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася у 2023 році на -10498 тис. грн, а у 2024 році – збільшилася, по відношенню до попереднього року на 42,14 тис. грн. Єдина стабільно спадна динаміка була лише по групі нематеріальних активів, які зменшилися на 116 та 59 тис. грн у 2023 і 2024 роках.

Джерелами формування майна підприємства «Автолідер» є: внески учасників у грошовій та матеріальній формах; надходження коштів, отриманих від продажу продукції, а також від іншої господарської діяльності; інвестиційні доходи від операцій з цінними паперами, реінвестовані дивіденди; благодійні або безоплатні внески, пожертвування фізичних і юридичних осіб; надходження з інших джерел, які не заборонені законодавчими актами України.

Таблиця 2.4 – Аналіз абсолютної зміни вартості майна ТОВ «Автолідер» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-)	
				тис. грн	
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.
Основні засоби	16225	27400	32189	11175	4789
Нематеріальні активи	1660	1544	1485	-116	-59
Запаси	361211	497870	634621	136659	136751
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	26293	15795	20009	-10498	4214
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1559	138	140	-1421	2
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	22512	38339	46044	15827	7705
Гроші та їх еквіваленти	2320	2651	2729	331	78
Інші оборотні активи	1603	4398	541	2795	-3857
Баланс	447036	595960	755687	148924	159727

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

На рисунку 2.8 наведено динаміку фінансових ресурсів товариства у розрізі їх складових частин. Особливістю фінансування діяльності ТОВ «Автолідер», протягом періоду, що досліджується, є те, що у якості джерела фінансових ресурсів не використовуються довгострокові зобов'язання і забезпечення (довгострокові кредити, відстрочені податкові зобов'язання, пенсійні зобов'язання, страхові резерви тощо). В цілому ж обсяги фінансових

ресурсів ТОВ виросли із 447,04 млн грн у 2022 році до 755,69 млн грн – у 2024 році. Як бачимо, спостерігається тенденція до росту власного капіталу, який зріс – із 122,38 до 352,87 млн. грн, що становить абсолютне збільшення на 230,49 млн грн, або 188,34% – у відносному показникові. Тенденцію до росту показують і обсяги поточних зобов'язань, які за період 2022-24 років збільшилися із 324,71 до 402,82 тис. грн, тобто, на 78,11 млн грн, або на 24,05%.

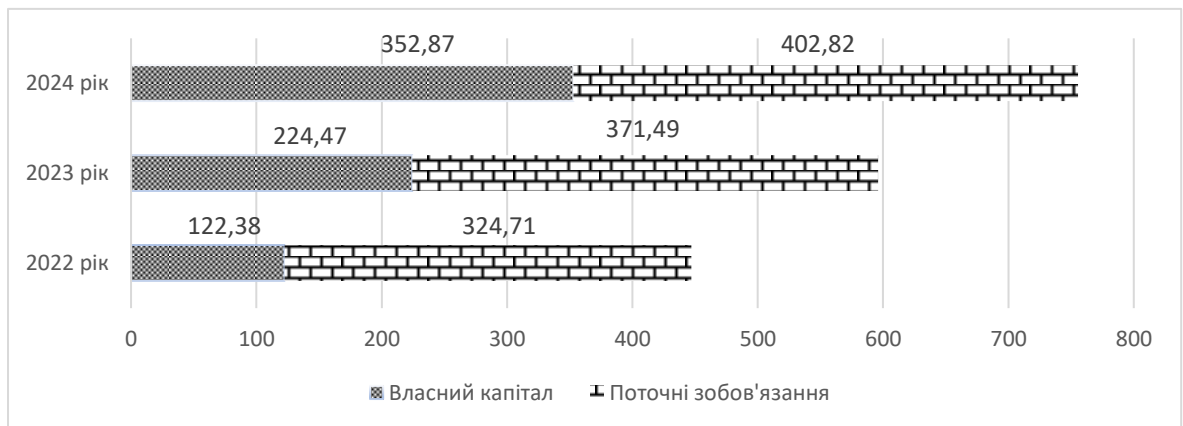

Рисунок 2.8 – Динаміка фінансових ресурсів ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках, млн. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Для більш точного розуміння причин, які обумовили такі зміни варто проаналізувати дані наведені у таблиці 2.5. В 2022 році в структурі джерел фінансування господарської діяльності ТОВ «Автолідер» перевага надавалася поточній кредиторській заборгованості за товари, роботи і послуги, питома вага якої склала 59,49 %. Питома вага нерозподіленого прибутку становила в 2022 році 23,83 %, а третіми, за своїм значенням, були короткострокові кредити – 4,61%. В 2023 році підприємство фінансувало свою діяльність за рахунок кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги, частка яких зменшилася до 46,82%. Питома вага нерозподіленого прибутку виросла і склала 35,01 %. А на третьому місці були короткострокові кредити із часткою 9,91 %, від загального обсягу фінансових ресурсів підприємства.

Таблиця 2.5 – Аналіз складу та структури капіталу ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у пасивах			Зміни в структурі, в.п.	
				2022 рік,%	2023 рік,%	2024 рік,%	2023/2022	2024/2023
Зареєстрований (пайовий) капітал	15800	15800	15800	3,53	2,65	2,09	-0,88	-0,56
Нерозподілений прибуток	106528	208668	337067	23,83	35,01	44,6	11,18	9,59
Короткострокові кредити	20600	59011	66443	4,61	9,91	8,79	5,3	-1,12
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	19400	-	-	4,34	0	0	-4,34	0
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	265945	279023	311150	59,49	46,82	41,17	-12,67	-5,65
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	6977	6648	14546	1,56	1,12	1,92	-0,44	0,8
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	6829	22692	3151	1,53	3,81	0,41	2,28	-3,4
Інші поточні зобов'язання	3367	977	2199	0,75	0,16	0,29	-0,59	0,13
Баланс	447036	595960	755687	100	100	100	0	0

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

На кінець 2024 року, ці тенденція фінансування діяльності ТОВ «Автолідер» продовжилася, поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги становила 41,17%. Продовжила рости частка нерозподіленого прибутку, яка склала 44,6%, а третім за своїм значенням залишалися короткострокові кредити – 8,79%. Як бачимо, на підприємстві відбувається

заміщення нерозподіленим прибутком поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги.

Важливим етапом аналізу економічної активності ТОВ «Автолідер» є оцінка його фінансових показників діяльності, динаміка якої представлена в таблиці 2.6. На основі наведених показників, слід відмітити, що у товариства протягом періоду 2022-24 років, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зріс на 850109 тис грн.

Таблиця 2.6 – Фінансові результати діяльності ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

Показник	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	2024 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-)		
				тис. грн		
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	731300	1153938	1581409	422638	427471	850109
Інші доходи	18385	30648	52003	12263	21355	33618
Собівартість реалізованої продукції	608700	976539	1350921	367839	374382	742221
Витрати на збут	28164	47985	72327	19821	24342	44163
Інші операційні витрати	20158	17053	23576	-3105	6523	3418
Фінансовий результат до оподаткування	80505	124168	156446	43663	32278	75941
Чистий прибуток	66128	102140	128399	36012	26259	62271

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Д, Е, Є).

Зокрема чистий дохід від реалізації продукції в 2022 році становив 731300 тис. грн. Упродовж 2023 року цей фінансовий показник товариства зріс на 422638 тис. грн, а кінець 2024 року чистий дохід додав ще 427471 тис. грн. Аналогічна тенденція спостерігається і по собівартості реалізованої продукції, яка збільшилася за три роки, що аналізуються на 742221 тис. грн. Фінансовий

результат до оподаткування зріс із 80505 тис. грн у 2022 році до 156446 тис. грн – у 2024 році.

ТОВ «Автолідер» застосовує загальну систему оподаткування, причиною цього є обсяги доходу та кількість працюючих на підприємстві. Загальне оподаткування, у свою чергу, передбачає сплату основних загальнодержавних обов'язкових платежів, як то: податку на прибуток; податку на додану вартість; податку на доходи фізичних осіб; ввізного мита; військового збору. Вважаємо, що до категорії податків і зборів потрібно віднести і єдиний соціальний внесок.

Нарахування і сплата ПДВ для усіх зареєстрованих його платників є чи не найбільш важливою, оскільки прямо пов'язана з процесами купівлі-продажу товарів, робіт і послуг, а особливості його нарахування та сплати вимагають особливого контролю з боку платника. Зважаючи на те, що обсяги реалізації продукції протягом останніх 12 календарних місяців перевищують 1 млн грн, що є критерієм реєстрації платником ПДВ, ТОВ зобов'язане зареєструватися платником ПДВ, про що говорить його свідоцтво платника ПДВ за № 4 238358322255 від 07 липня 1997 року.

Як видно з рисунка 2.9, особливості нарахування та сплати податку на додану вартість підприємством, були зумовлені різницею між податковим зобов'язанням та податковим кредитом з цього податку.

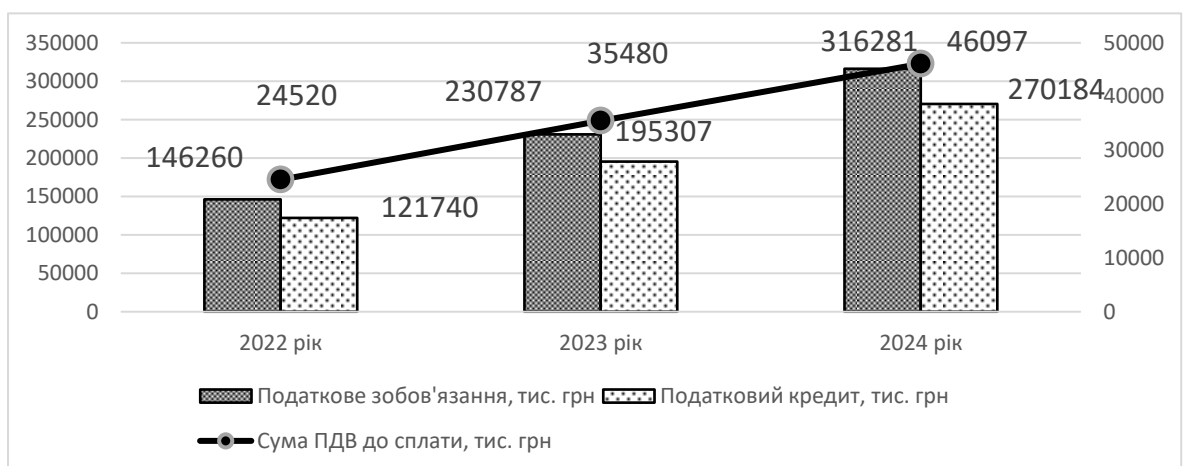

Рисунок 2.9 – Динаміка нарахування і сплати податку на додану вартість ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Причому, сплату податку на додану вартість, у річному підсумку, у звітному періоді зростає із 24520 до 46097 тис. грн, або на 21577 тис грн, що у відносному значенні дає ріст на 87,99%. При цьому слід зауважити, що фінансовим результатом до оподаткування протягом 2022-2024 років був прибуток, який зріс протягом звітного періоду із 80505 до 156446 тис. гривень (рисунок 2.10). А це означає, що протягом усього періоду, що аналізується, ТОВ «Автолідер» сплачувало податок на прибуток. При цьому, сплата цього податку зростає пропорційно росту фінансового результату діяльності товариства – із 14377 тис. грн у 2022 році до 28047 тис. грн – 2024 року, що означає ріст у 95,08%, або на 13670 тис. грн.

Рисунок 2.10 – Зміна фінансового результату до оподаткування та податку на прибуток ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Особливістю діяльності ТОВ «Автолідер», є те що воно є офіційним дистриб'ютором продукції близько 70 торгівельних брендів, що означає їх закупівлю за кордоном, що, у свою чергу, зумовлює сплату імпортного мита. Беручи до уваги ця обставину, варто проаналізувати сплату ввізного мита у розрізі звітного періоду (рисунок 2.11). Нарахування та сплата зазначеного податку показує зростаючу динаміку, яка прямо залежить від зростання обсягів реалізації продукції. Якщо у 2022 році сума ввізного мита становила 5621 тис.

грн, то у 2023 році виросла на 1646 тис. грн – до 7267 тис. грн, а у 2024 році становила 10126 тис. грн.

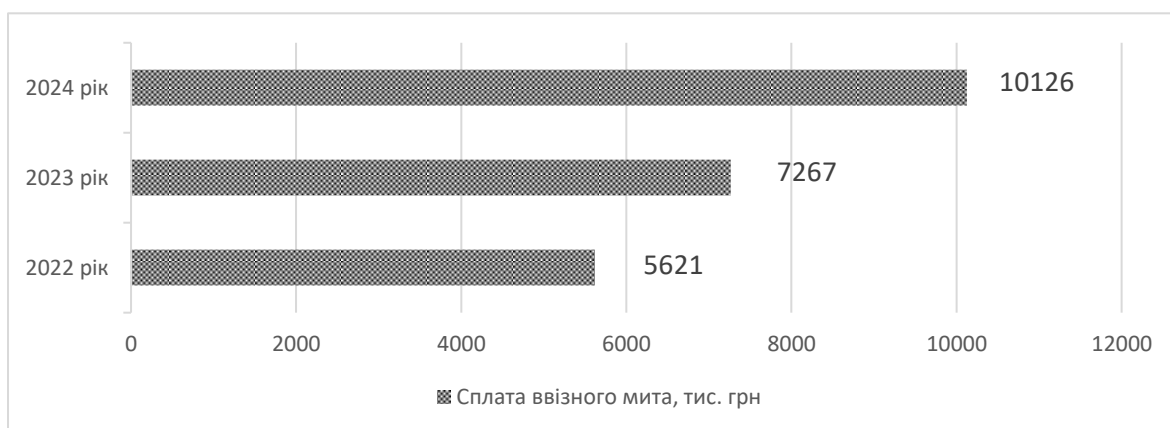

Рисунок 2.11 – Динаміка сплати ввізного мита ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Аналіз сплати податків із фонду заробітної засвідчує, що їх обсяги перебувають у зростаючому тренді (рисунок 2.12). Якщо у 2022 році сплата податку на доходи фізичних осіб становила 1805 тис. грн, то вже у 2023 виросла до 2502 тис. грн, а у 2024 збільшилася до 4269 тис. грн.

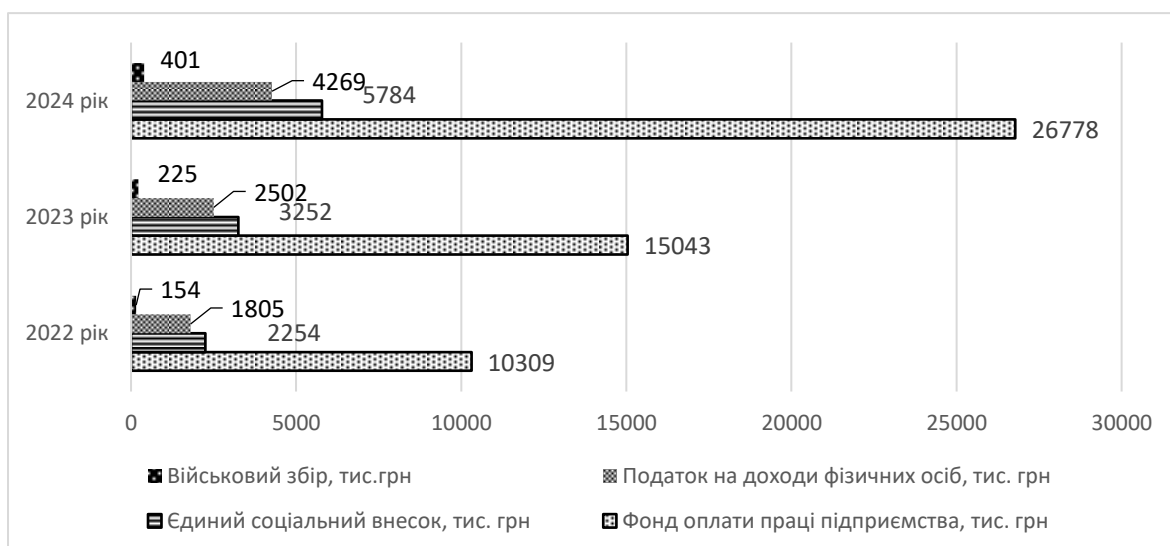

Рисунок 2.12 – Динаміка податків на фонд оплати праці ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Аналогічно виросла і величина військового збору – із 154 до 401 тис. грн. Така тенденція була обумовлена збільшенням фонду оплати праці у ТОВ «Автолідер» із 10309 тис. грн у 2022 році до 26778 тис. грн – 2024 року, яке, у свою чергу, обумовило і ріст єдиного соціального внеску, що був сплачений підприємством – із 2254 до 5784 тис. грн.

В таблиці 2.7 наведено динаміку усіх податків і зборів, які сплачувалися до бюджету товариством упродовж 2022-2023 років. Сумарно, їх величина зросла із 46477 тис. грн у 2022 році до 88940 тис. грн – у 2024 році, тобто майже у 2 рази, або на 42463 тис. грн, що у відносному значенні дає нам показник у 91,36%.

Таблиця 2.7 – Динаміка нарахування та сплати обов’язкових платежів на ТОВ «Автолідер» у 2022-2024 роках

Показник	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	2024 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення), %	
				2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.	2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.
Податок на додану вартість	24520	35480	46097	10960	10617	144,69	129,92
Ввізне мито	5621	7267	10126	1646	2859	129,28	139,34
Податок на прибуток	14377	22028	28047	7651	6019	153,22	127,32
Податок на доходи фізичних осіб	1805	2502	4269	697	1767	138,62	170,65
Військовий збір	154	225	401	71	176	146,1	178,22
Всього податків і зборів	46477	67502	88940	21025	21438	145,24	131,75

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Причому, якщо у 2023 році збільшення до попереднього року становило 21025 тис. грн, або на 45,24%, то у 2024 році цей ріст становив, відповідно, 21438 тис. грн, або на 31,75%. Така ситуація була обумовлена зростанням усіх видів обов’язкових платежів, в першу чергу, за рахунок збільшенням сплати

податку на додану вартість – на 21577 тис. грн, податку на прибуток – на 13670 тис. грн, ввізного (імпортного) мита – на 4505 тис. грн.

На рисунку 2.13 подано динаміку податкового навантаження на підприємство протягом 2022-2024 років. Як бачимо, воно демонструє тенденцію до зменшення та знаходиться в районі 6%, причому, якщо у 2022 році воно становило 6,66%, то в 2024 році зменшилося, до 5,99%. Подібну ж ситуацію констатуємо і по відношенню податкового навантаження із врахуванням єдиного соціального внеску. Якщо у 2022 році воно складало 6,35%, то у 2023 році зменшилося до 5,85%, а у 2024 році – зменшилося до 5,62%, тобто падіння склало 0,73%.

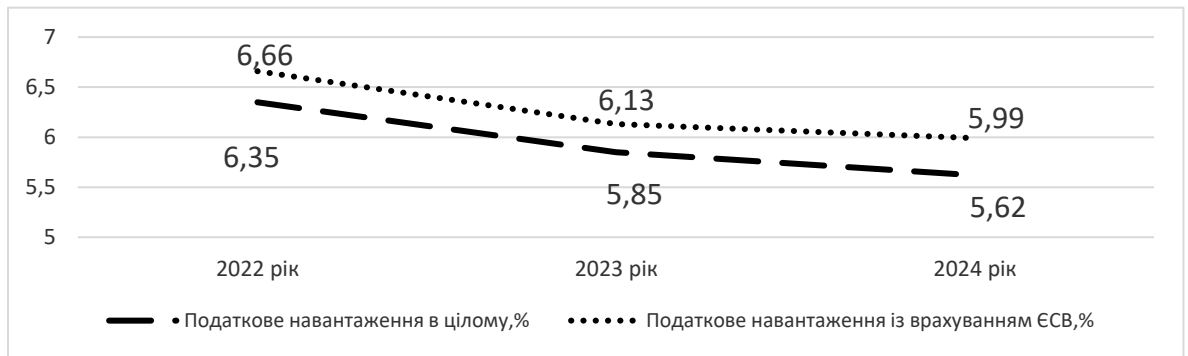

Рисунок 2.13 – Динаміка податкового навантаження (загального і за непрямыми податками) ТОВ «Автолідер» у 2022-24 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

На основі світового досвіду використання податкових інструментів та сучасних тенденцій в оподаткуванні Україна може вдосконалити свою фінансову політику через сукупність нижченаведених заходів.

Застосування електронного аудиту (е-аудиту) та системи управління податковими ризиками (АСУПР), які суттєво мінімізують впливу людського фактору та призведуть до зростання ефективності заходів податкового контролю. У Плані цифрового розвитку ДПСУ до 2030 року, вбачається доцільним створення автоматизованої системи управління податковими ризиками (АСУПР); автоматизацію процесу здійснення камеральних перевірок;

доопрацювання та вдосконалення інформаційно-консультативної системи «Електронний кабінет».

Застосування загального антиофшорного правила (GAAR), яке дозволить фіскальним органам виявляти та запобігати фінансовим схемам, направленим на ухилення від сплати податків. GAAR створює можливості податковим органам визнавати контракти недійсними, якщо вони укладені виключно для податкової оптимізації.

Широкі інформаційні кампанії, направлені, в першу чергу, на молоде покоління, з ілюстрацією, як саме податки направляються на фінансування армії, соціальних програм і відновлення інфраструктури, які можуть стимулювати платників податків дотримуватися правил податкової взаємодії з державою, а відтак і підвищити податкову культуру.

Застосування податкових стимулів для юридичних осіб, які інвестують кошти у розвиток регіонів або створюють нові робочі місця. Це необхідний крок для стимулювання економічного зростання, особливо зважаючи на необхідність відновлення та розвитку постраждалих у ході війни територій. Наприклад, підприємствам, які створюють нові виробничі потужності на звільнених від окупації територіях чи в колишніх прифронтових зонах, варто надавати пільгові умови оподаткування, спрямовані на мінімізацію фіскального навантаження протягом перших 3-5 років функціонування.

Подальша уніфікація умов оподаткування фізичних та юридичних осіб, яке обмежить можливості для девіантної поведінки податкоплатників і впливатиме на справедливий розподіл податкового навантаження. Нівелювання різниці між ставками податків зменшить можливості для податкового арбітражу, коли юридичні особи штучно оптимізують свої фіскальні зобов'язання шляхом оформлення своїх доходів на фізичних осіб. Усе, це сприятиме більш прозорому функціонуванню систему оподаткування, що стимулюватиме легальну сплату податків бізнесом.

Висновки

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджено теоретичні основи фінансової політики. Досліджено погляди науковців на сутність поняття «фінансова політика», визначено її економіко-соціальну сутність, специфіку та інструменти реалізації. Розглянуто типологію фінансової політики в контексті її інструментів. Визначено, що фінансова політика може здійснювати як позитивний вплив на економіку та суспільство, так і негативний, пригнічуючи їх економічну активність через непродуктивні способи вилучення новоствореної вартості у централізовані фонди грошових коштів держави та неефективне їх використання у подальшому. Специфіка розвитку фінансової політики визначається від історичного етапу розвитку людства та тими завданнями, які ставляться перед податковими інструментами регулювання економічної активності.

Фінансова політика перебуває у тісному зв'язку з державною економічною політикою. Серед науковців, які досліджували основи фінансової політики, висловлюється думка щодо ролі, значення і місця фінансової політики в системі державного втручання в економіку через взаємодію з економічною політикою, яке реалізується у двох підходах: твердження про включення фінансової політики як складової частини у економічну політику країни; розуміння фінансової політики як незалежної складової від економічної компоненти державної політики.

За результатами вивчення об'єкту дослідження, фінансову політику варто визначити як складову компоненту державної економічної політики; сукупність державних заходів пов'язаних із акумуляцією та використанням фінансових ресурсів для здійснення своїх функцій і завдань, яка реалізується у системі форм та методів формування фінансових ресурсів; їх розподіл в наступному часі між соціальними групами суспільства, галузями економіки та регіонами держави; знаходить своє відображення у фінансовому законодавстві, в структурі державних доходів та витрат.

Принципами, на яких базується здійснення фінансової політики, виступають безумовне сприяння розвитку економіки, підтримання підприємницької діяльності та створення нових високооплачуваних робочих місць; формування та ефективне використання фінансових ресурсів держави для фінансування певного рівня соціальних гарантій; застосування фінансового механізму такого типу, який би гарантував раціональне використання наявних ресурсів, заборону технологій, що можуть стати на загрозі життю і здоров'ю людей.

Застосування на практиці податкових інструментів, або оподаткування – одна з базових основ фінансової науки. Це одночасно економічний, управлінський та правовий феномен реального буття будь-якого сучасного суспільства.

При цьому податкові інструменти фінансової політики держави реалізує шляхом вибору складу податків, величину податкових ставок, наданням податкових пільг та застосуванням санкцій за кожним видом податків, із одночасним вирішенням завдань фіскального та регулюючого типу. Із них впливають основні функції застосування податкових інструментів фіскальна та регулююча. Основною із них є фіскальна, яка відповідає за питання формування державних доходів та наповнення бюджетної системи. Регулююча функція виникає у якості похідної, в зв'язку із дією фіскальної функції, яка, в залежності від мети, або пригнічує ділову активність, або стимулює її розвиток.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано питання застосування податкових інструментів з метою реалізації фінансової політики в Україні. Протягом періоду, що досліджувався (2022-2024 роки) відбулися надзвичайно суттєві зміни у фіскальному значенні податків, як джерела надходжень до цільових фондів грошових коштів держави. Дослідження головних макроекономічних показників дає підставу стверджувати, що внаслідок воєнного стану номінальний ВВП зріс на 2467,7 млрд грн, або у 1,47 рази – із 5191 до 7658,7 млрд грн. За цей же період доходи Зведеного бюджету зросли із 2192,2 до 3587,8 млрд грн, що в абсолютному значенні становить 1395,6 млрд грн та у відносному – на 63,67%. Така динаміка обумовлюється

тим фактором, що для фінансування витрат на оборону потрібні додаткові фінансові ресурси, які держава шукає із найрізноманітніших джерел – від безповоротного фінансування до фіскальних і боргових. Це підтверджується і динамікою податкових надходжень, які становили у 2022 році 61,16%, у 2023 році впали до рівня 52,77%, а вже у 2024 році їх частка виросла до рівня 58,21%.

Сплата податку на прибуток виросла із 130,56 до 299,05 млрд грн, що свідчить про ріст податкового тягаря на кінцевий фінансовий показник діяльності суб'єктів господарювання та зменшення їх інвестиційних можливостей. Надходження податку на доходи фізичних осіб зросли із 420,67 до 583,63 млрд грн, що пояснюється ростом номінальної заробітної плати в реальному секторі економіки і суттєвим збільшенням чисельності військовослужбовців. Ріст по податку на додану вартість склав 267,46 млрд грн, із 467 до 734,46 млрд грн, що пов'язано із механізмом нарахування та сплати через ціну товару. По акцизу зростання становило із 105,2 до 222,37 млрд грн, що пояснюється скасуванням податкових пільг з цього податку на певні види товарів (наприклад, нафтопродукти, легковий автотранспорт), які були запроваджені у перший рік воєнного стану. Рентна плата зменшилася майже у два рази – із 94,11 до 58,96 млрд грн, що пояснюється падінням обсягів видобутку корисних копалин у східних регіонах України.

Напрямки вдосконалення податкових інструментів реалізації фінансової політики в Україні були запропоновані на прикладі товариство з обмеженою відповідальністю «Автолідер», основним видом діяльності діяльності (КВЕД) якого визначено «Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів». Підприємство є офіційним представником у нашому регіоні різноманітних брендів, які обслуговують потреби автомобільного ринку. Клієнтам доступна до замовлення продукція 70 всесвітньо відомих брендів з Європи та Азії, а їх кількість постійно збільшується.

ТОВ «Автолідер» володіє трьома автосалонами і він є офіційним представником CITROËN, Ravon та Naval. Площа складських приміщень

складає 35 тисяч м², на ній розміщено понад 150 тисяч позицій автозапчастин. До штату компанії входить понад 300 співробітників різного профілю. Щодня вони обслуговують більш ніж 2,5 тисячі клієнтів та виконують більш ніж 3 тисячі відвантажень у всі регіони України.

Фінансування діяльності підприємства у 2022-24 роках здійснювалося за рахунок власного капіталу та поточних зобов'язань. Величина фінансових ресурсів товариства виросли із 447,04 млн грн у 2022 році до 755,69 млн грн – у 2024 році. Відстежується тенденція до росту власного капіталу, який збільшився – із 122,38 до 352,87 млн. грн, що складає абсолютний ріст на 230,49 млн грн, або 188,34% – у відносному характері. Залишилася незмінною величина статутного капіталу – 15,8 млн грн. А збільшення власного капіталу відбулося за рахунок росту частки нерозподіленого прибутку, який було реінвестовано у діяльність підприємства. Тенденцію до збільшення показують і величина поточних зобов'язань, які за період, що аналізується, збільшилися із 324,71 до 402,82 тис. грн, тобто, на 78,11 млн грн, або на 24,05%.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Автолідер» перебуває на загальній системі оподаткування, що обумовлено специфікою його діяльністю, обсягами доходів та кількістю працюючих на підприємстві. Загальне оподаткування передбачає сплату основних загальнодержавних податків та зборів: податку на додану вартість; податку на прибуток; податку на доходи фізичних осіб; ввізного мита; військового збору.

Сумарно, величина сплачених обов'язкових платежів збільшилася із 46477 тис. грн у 2022 році до 88940 тис. грн – у 2024 році, або на 42463 тис. грн, що у відносному значенні дає 91,36%. Якщо у 2023 році збільшення до попереднього року складало 21025 тис. грн, (ріст на 45,24%), то у 2024 році цей ріст становив, відповідно, 21438 тис. грн, або на 31,75%. Це було обумовлено збільшенням усіх видів податків, в першу чергу, за рахунок росту сплати податку на додану вартість – на 21577 тис. грн, податку на прибуток – на 13670 тис. грн, ввізного (імпортного) мита – на 4505 тис. грн. Податкове навантаження на підприємство знаходиться в районі 6%, причому, якщо у 2022 році воно складало 6,66%, то в 2024 році зменшилося, до 5,99%.

Напрацьовані пропозиції, щодо вдосконалення використання податкових інструментів, у контексті реалізації фінансової політики, які включають в себе: поглиблене застосування механізму електронного аудиту (е-аудиту) та системи управління податковими ризиками (АСУПР); використання загального антиофшорного правила (GAAR), яке дозволить підвищити рівень фінансового контролю; використання широких інформаційних кампаній з метою формування позитивного іміджу сплати податків; застосування податкових стимулів для юридичних осіб, які інвестують кошти у розвиток регіонів або створюють нові робочі місця; наступні кроки з уніфікації умов оподаткування фізичних та юридичних осіб, які суттєво вплинуть на можливості для протиправної поведінки податкоплатників і стимулюватиме справедливий розподіл податкового навантаження.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.Л. Податкова система : навч. посіб. / В.Л. Андрущенко, В.О. Осмятченко, Я.О. Ізмайлов – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 492 с.
2. Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних країн / Андрущенко В.Л., Данілов О.Д. – К.: Видавничий дім “Комп’ютерекспрес”, 2004. – 240 с.
3. Бак Н. Система оподаткування в Україні: сучасні реалії та перспективи розвитку / Н. Бак, Ю. Пацан // Business development: challenges, priorities, realities and prospects. The 10th International scientific and practical conference (March 11 – 14, 2025), – Zagreb, Croatia. – 2025. – С. 26-28.
4. Баран М. Вдосконалення оподаткування та податкового контролю в Україні у період воєнного стану / М. Баран // Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. – 2025. – №. 1(15). – С. 162-170
5. Волохов І.С. Податкова система: навч. посіб. / І.С. Волохов – Харків : «Діса плюс», 2019. – 402 с.
6. Галабурда А. С. Інструменти фінансової політики / А.С. Галабурда // Економіка і суспільство. 2025. – № 72. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1611>.
7. Глух М. Теоретико-правові аспекти альтернативних систем оподаткування юридичних осіб / Глух М., Бойко-Слобожан О. // Актуальні проблеми правознавства. – 2023. – №. 2. – С. 113-119.
8. Григорук І. Фінансова політика держави як інструмент економічного розвитку / Григорук І., О. Колісник // Scientific journal “MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS“. – 2024. – №. 2. – С. 159-164.
9. Горин В.П. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. / В.П. Горин, П.В. Була, В.С. Чорноус // Інвестиції: практика та досвід. – 2024. – № 18. – С. 23-31

10. Демиденко Л. М. Податкова система: навчальний посібник / Л. М. Демиденко, Ю. Л. Субботович ; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім.Т. Г. Шевченка. – К. : ЦУЛ, 2007. – 184 с.
11. Денисенко Н. Фіскальні і регулюючі ефекти сучасної фінансової політики / Н. Денисенко // Просторовий розвиток. – 2024. – №. 10. – С. 544-553.
12. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2023 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html>.
13. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2024 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html>.
14. Кобеля М.Я. Теоретичні положення та суть фінансової політики держави / М. Я. Кобеля // Економіка та держава. – 2020. – №. 3. – С. 160-164
15. Коровій В.В. Основні напрямки державної фінансової політики / В. В. Коровій // Агросвіт. – 2021. – №. 12. – С. 51-57
16. Коцюрубенко Г.М. Фінансова політика як складова економічної політики держави / Г. М. Коцюрубенко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2022. – №. 5-6. – С. 21-27
17. Князькова В. Я. Особливості оподаткування бізнесу в Україні в умовах воєнного часу / В. Я. Князькова, В. І. Криленко, О. В. Рудінська // Modern research in world science. The 11th International scientific and practical conference (January 29-31, 2023) SPC “Sci-conf.com.ua”, – Lviv, Ukraine. – 2023. – P. 1273-1277.
18. Крисоватий А.І. Наукові основи фіскальної теорії : навч. посіб. / А. Крисоватий, О. Сидорович, В. Дмитрів – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 246 с.
19. Крисоватий А. Планування та прогнозування податкових надходжень : навч. пос. / А. Крисоватий, А. Кізіма А., В. Маслій –Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2011. – 260 с.
20. Латковський П. П. Фінансова політика в умовах військового стану / П. Латковський // Аналітично-порівняльне правознавство. – 2022. – №1. – С. 223-227.

21. Литвиненко Я.В. Податкові системи зарубіжних країн: Навч. посібник. / Литвиненко Я.В., Якушик І.Д. – К.: МАУП, 2004 . – 208 с.
22. Луцик А.І. Адміністрування податків : навчальний посібник. / А.І. Луцик, Ф.П. Ткачик – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 282 с.
23. Лютий І. О. Сучасна парадигма фінансової політики держави та особливості її реалізації в умовах війни на території України. / І.О. Лютий, Н.С. Медведкова // Фінанси України. – 2023. – № 6. – С. 61-74.
24. Мінфін // Інтернет-портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/>
25. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : [монографія] / К.О. Ващенко, П.В. Пашко, С.В. Онишко та ін. ; за наук. ред. д.е.н., проф. П. В. Пашка, д.е.н., проф. С. В. Онишко. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 518 с.
26. Мостовий Г.І. Податки та податкова політика: Навчальний посібник. / Г.І. Мостовий, А.О. Дегтяр, В.В. Гречанко – Харків: Магістр, 2005. – 184 с.
27. Національна стратегія доходів до 2030 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
28. Олійник О.В. Податкова система: навчал. посібник. / О.В. Олійник, О.В. Філон – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с.
29. Онишко С.В. Податкове регулювання економічних процесів / Онишко С.В. // Фінанси України. – 2003. – № 6. – С. 40-46.
30. Пасічний М.Д. Фінансова політика держави : монографія / М. Д. Пасічний. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 440 с.
31. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
32. Публічний звіт Державної податкової служби України за 2022 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/657704.html>

33. Сіташ Т.Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика / Т.Д. Сіташ // Академічний огляд. – 2015. – № 1. – С. 29-34.
34. Соколовська А.М. Основи теорії податків: навч. посіб. / А.М. Соколовська – Київ : Кондор, 2010. – 325 с.
35. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення. / Соколовська А.М. – К.: Знання-Прес, 2004. – 454 с.
36. ТОВ Автолідер. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/23835836/
37. Турянський Ю. І. Макроекономічне податкове регулювання розвитку національної економіки: монографія / Ю. І. Турянський. – Львів : Растр-7, 2016. – 363 с.
38. Фрадинський О.А. Основи оподаткування: навч. посіб. / О.А. Фрадинський – Львів : Новий світ-2000, 2010. – 339 с.
39. Фрадинський О.А. Розвиток теорій оподаткування в період становлення світової фінансової науки. / О.А. Фрадинський // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – №6., Т.1. – С. 17-21.
40. Шалашна А.О. Фінансова політика держави у системі розвитку економіки / А.О. Шалашна // Агросвіт. – 2021. – №. 24. – С. 65-70.
41. Шапошников К. Фінансова політика держави у системі розвитку економіки / К. Шапошников , Д. Крилов, І. Якушко // Проблеми і перспективи економіки і управління. – 2021. – №. 2(26). – С. 164-171.

Додатки